

Claus Rønlevs bibliotek

Denne søgbare PDF-fil er downloadet fra min personlige hjemmeside www.ronlev.dk.

Det er tilladt at dele PDF-filen med andre, da der ikke er ophavsret til titlen.

Besøg www.ronlev.dk. Måske er der andre af mine mange tusinde artikler og scannede bøger, der har interesse.

Mange venlige hilsener

Claus Rønlev

Odense

Amtsskytteforening

gennem 25 Aar.

Ved

Kl. Berntsen,

Foreningens Formand.

Pris: 50 Øre.

Odense.

I Kommission hos J. C. Dreyer (Hempelske Boghandel).

Trykt i »Assens Amts Avis«s Bogtrykkeri

1891.

Odense

Amtsskytteforening

gennem 25 Aar.

Ved

Kl. Berntsen,

Foreningens Formand.

(i Kommission hos J. C. Dreyer [Hempelske Boghandel], Odense.)

Trykt i »Assens Amts Avis«s Bogtrykkeri
ved Hans L. Jensen.

Forord.

I Anledning af, at Odense Amtskytteforening i Aar har fejret sit 25 Aars Jubilæum, har flere af dens Medlemmer opfordret mig, som Foreningens Formand, til at udgive en Beretning, dels om Foreningens Tilbliven og Udvikling, og dels om Skyttesagens Rejsning her i Landet. Jeg har med Fornøjelse efterkommet denne Opfordring, og i det dette Skrift fremkommer nærmest som et historisk Tilbageblik, haaber jeg, at det vil have Interesse for flere end Foreningens Medlemmer at se, hvorledes Skyttesagen, der er et Led i den Hjæde af patriotiske Bestræbelser, som i Løbet af den sidste Menneskealder er dannet i vort Fædreland for at yde et Bidrag til Udviklingen af Landets Ungdom, har vundet Fremgang og Tilslutning, naagt denne Sag, der aander og lever i Frivillighed, kun har Befolkningens Sympati til sit egentlige Fundament.

Særslev i November 1891.

Kl. Børntsen.

Indledning.

Skyttesagen i Danmark er nærmest rejst efter engelsk Forbillede. Det engelske Folks Erkjendelse af Hærens Brøst og Skrøbeligheder vaagnede først efter Deltagelsen i Krimkrigen 1854—56, og Anskuelserne om Havet som Operationsbasis forandrede sig betydeligt. Den engelske Landhær udgjorde den Gang 240,000 Mand, hvoraf over 20,000 endda var hvervede fremmede Tropper, og det blev klart, at en saa lille Hær umulig kunde beskytte de engelske Kyster mod et fjendtligt Angreb, tilmed da Militserne, der dannedes af alt vaabenført Mandskab fra 18--45 Aars Alderen, næsten var helt uøvet i Vaabenbrug. Erkjendelsen heraf ledede naturligt til, at Spørgsmaalet om frivillig Vaabenøvelse, særlig i Riffelskydning, blev Dagens brændende Spørgsmaal. Man frygtede et Angreb fra Frankrig, og det gjaldt derfor om at sikre sig mod en Landgang ved at befæste Kysterne og forøge Landmagten. Det engelske Folk er vant til selv at gjøre noget; det er fortroligt med selv at finde Midlerne mod det Onde, hvoraf det lider. Patriotiske og indflydelsesrige Mænd tog derfor Sagen i deres Haand, og snart dannede der sig overalt i Storbritannien frivillige Skyttekorps med det Formaal at udbrede Skyde- og Vaabenfærdighed overalt i Befolkningen. For at give disse Foreninger Enhed og Fasthed danedes i November 1859 en Central-Riffelskytteforening under Navn af

»the national Riffelassociation«, hvis Formaal det blev: at virke for Bevarelsen af den frivillige Hær og at udbrede Færdighed i Riffelskydning over hele Storbritannien. De frivillige Skyttekorps i England talte allerede i Aaret 1859 over 150,000 Mand.

Som al Ting i England er storstilet, begyndte ogsaa Skytteforeningen i stor Stil. Som »Patron« stilledes Prinsen af Wales i Spidsen for Foreningen. Præsidenten blev Hertugen af Cambridge og som Vicepræsidenter valgtes 3 Hertuger, 3 Markier, 16 Jarler, 3 Viscounten, 5 Lorden, flere Generaler og andre højtstaaende Officerer. Den 2. Juli 1860 afholdt de engelske frivillige Skyttekorps deres første store Præmieskydning paa Wimbledonheden. Dronning Victoria bærede Festen med sin Nærværelse og affyrede det første Skud ved at trække i en Snor, der var fastgjort til Aftrækkeren af en rettet Bøsse. Den højeste Præmie var Dronningens Præmie paa 250 Pund Sterl. (4458 Kr.) 2. Præmie paa 100 Pund var udsat af Prinsen af Wales. Overhuset havde udsat 22 Præmier til et samlet Beløb af 180 Pd, Sterl. En Del Rigmænd udsatte Præmier hver paa 50 Pd. Sterl., ja selv Kvinderne omkring fra Landets forskjellige Egne udsatte en Række Præmier. Ved denne store Skyttefest mødtes Mænd af alle Aldre mellem 16 og 60 Aar, ligesom man havde det glædelige Syn at se alle Samfundsklasser blandede mellem hverandre: Pairs, Landmænd, Advokater Videnskabsmænd, Kjøbmænd, Haandværkere og Kommis'er, alle forenede i den fælles Tanke: Fædrelandet staar over os alle.

Denne storartede Bevægelse forplantede sig strax til Norden, hvor man i Sverrig allerede i Efteraaret 1860 oprettede lignende Skytteforeninger, og i Aaret 1861 forplantede Bevægelsen sig til Danmark.

Skyttesagen i Danmark.

Den Mand, der har Æren og Fortjenesten af at have givet Stødet til Skyttesagens Rejsning her i Landet, er afdøde Artillerikaptejn og Skoleofficer paa den kgl. militære Højskole, V. Mønster. I en Artikel i »Fædrelandet« for Lørdagen den 19 Januar 1861 tog han første Gang offentlig til Orde for at vække Interessen for frivillige Vaabenøvelser omkring i Kommunerne, og navnlig rettede han en Appel til de større Godsbesiddere her i Landet for at formaa disse til at tage sig af Sagen, da han endnu ikke troede paa Muligheden af at rejse en for hele Landet almindelig Forening med et saadant Formaal. Det var nærmest en Artikel i »Revue des deux mondes« om den Kraftudfoldelse, som kort forud var foretaget i England i Retning af at danne frivillige Skyttekorps, der gav Kaptejn Mønster Lyst til at drøfte det Spørgsmaal, om der ikke kunde udrettes noget lignende her i Landet. Kaptejnen kaldte ikke omsonst paa sine Landsmænd. I Løbet af godt en Maaned var der dannet en Komite, der under 10. Februar 1861 udstedte følgende:

Opfordring!

»Den krigerske Aand, som i Oldtiden gjorde Danmark mægtigt og bar dets Navn til fjærne Kyster, lader sig i vor Tid kun til Syne, naar en stor Fare truer; under Freden slumrer den, og derfor kan Krigen aldrig træffe os tilstrækkelig forberedt. Kun den Del af den vaabenføre Befolkning, der har været indkaldt til Krigstjeneste, er øvet i Vaabenbrug; den øvrige større Mængde er ganske ukjendt dermed, og maa, for at kunne benyttes til Landets Forsvar, først uddannes, efter at Krigen er udbrudt. Det er klart, at vort Fædrelands hele Stilling ved et Fredsbrud vilde være gunstigere, i Fald enten den hele vaabenføre Befolkning var vaabenøvet, eller om i alt

Fald den største Del af samme havde erhvervet sig nogle af de Færdigheder, Soldaten behøver.

Grundlaget for Nutidens Hære er Infanteriet, hvortil den talrigste Del af Befolkningen udskrives, og en Hovedbetingelse for et godt øvet Infanteri er Færdighed i Skydning. Landets Forsvar vilde altsaa i høj-Grad styrkes, i Fald denne Færdighed var almindelig, navnlig blandt Ungdommen. Eftersom vort Hærvæsen en Gang er ordnet, og eftersom Staten neppe vil kunne afse synderlig større Summer dertil, end der nu forbruges, vil det imidlertid ikke kunne ventes, at den vil kunne paatage sig at lede en almindelig Uddannelse i den Retning. Men vi tror heller ikke, at dette behøves; vi tror tværtimod, at i den Henseende kan privat Virksomhed og frivillig Forening efterhaanden tilvejebringe, hvad der savnes, og udrette ikke lidet til bedste for Landets Forsvar.

Vi tillader os derfor at opfordre Medborgere af alle Stænder og i alle Landets Egne til at oprette Skytteforeninger, hvis Medlemmer stadig øver sig i Riffelskydning.

Finder saadanne Foreninger almindelig Udbredelse, vil Hæren ved dem forstærkes paa en dobbelt Maade, i det den erholder baade bedre og et større Antal Skytter. Bliver disse Øvelser med Tiden en folkelig Sædvane, vil den krigerske Aand holdes vedlige ved den krigerske Syssel. De vil fremkalde et i alle Henseender gavnligt Samkvem mellem de forskellige Samfundsklasser og Aldre. Ved aarlige Præmieskydninger enten for den enkelte Forening eller for flere tilsammen, vil Medlemmerne desuden faa Adgang til at vinde baade Ære og Fordel. Dygtige Skytter er allerede berettiget til forlods at hjemforloves; den paa Skydeøvelser anvendte Tid, Ulejlighed og Udgift vil altsaa paa denne Maade komme Befolkningen til Gode.

Som Udgangs- og Tilknytningspunkter for de ny Foreninger har vi tænkt os, at de paa mange Steder, saa vel paa Landet som især i Kjøbstæderne, alt bestaaende Skydeselskaber kunde tjene. Disse maatte da for det første ændre deres

Indretning noget, saa at Færdighed i Skydning fremtraadte som Hovedformaalet, og Præmieskydningen kun som et Middel til at naa det. Dernæst maatte de se at drage Egnens Værnepligtige og vaabenføre Befolkning til sig og fortrinsvis lægge Vægt paa deres Oplæring og Øvelse. For at forene de forskjellige Interesser har vi tænkt os, at Medlemmerne kan dele sig i flere Grupper eller Klasser (saa som: blot bidragydende og virkelig deltagende. Deltagere i Præmieskydningerne med et højere Kontingent og Deltagerne i Skydeøvelserne med et lavere). En Vanskelighed vil uden Tvivl paa mange Steder møde, den nemlig, at de for Haanden værende Skydebaner ikke har den tilstrækkelige Længde (400 Alen); men vi haaber, at god Vilje med nogen Anstrængelse vil kunne raade Bod herpaa.

Efter at vi endnu har tilføjet, at vi anser det for hensigtsmæssigt, at alle Skytteforeningerne benytter et og samme Vaaben, der lige saa vel egner sig til Krigsbrug som til Pointsskydning, og at et saadant vil kunne have til en Pris af 25 a 30 Rdl., saa at den første Udgift ved en Skytteforenings Oprettelse, naar der anskaffes en Riffel for hver 10 Medlemmer, ikke vil udgjøre over 3 Rdl. for hvert Medlem, — tillader vi os at lade denne Opfordring udgaa til alle og enhver, hvem Landets Forsvar ligge paa Hjærte, men især til alle bestaaende Skydeselskaber, til Kommunernes Bestyrelse og til de større Landejendomsbesiddere, som vi har tænkt os vil være fortrinligt skikkede til at gaa i Spidsen og til med Raad og Daad at fremme Sagen.

Med Opfordringen forbinder undertegnede det Tilbud, at være et raadgivende, understøttende og forbindende Mellemed imellem Skytteforeningerne, en Centralkomite, til hvilken man kan henvende sig i ethvert Tilfælde, hvor man behøver Oplysning eller Haandsrækning.

Vor første Virksomhed vil gaa ud paa at tilvejebringe en Model til det oven for anbefalede Vaaben, hvoraf Tegning og Beskrivelse om meget kort Tid vil blive offentliggjort.

Vi er dernæst rede til at overtage Kontrollen med de anskaffede Vaaben og til at besøge Bestillinger paa saadanne udførte. Vi agter fremdeles at udgive en trykt Instruktion for Skydning, og enten selv eller ved Krigsbestyrelsens velvillige Bistand at instruere de Skydelærere, som maatte ønske saadant. Endelig er vi rede til personlig at bistaa ved Oprettelsen og Indretningen af Skytteforeninger i Kjøbenhavn.

Vi forventer, at de Medborgere, der ikke paa anden Maade kunne virke til denne Sags Fremme, ville understøtte den ved Pengebidrag. For saa vidt man maatte ville betro os saadanne, bedes de afleverede til en af de medundertegnede: Collstrup (Vesterbrogade Nr. 9), der har paataget sig at være Kasserer, D. B. Adler (Hyskenstræde Nr. 1) og C. Ploug (»Fædrelandet«s Kontor).

I alle øvrige Anliggender bedes, at man henvender sig skriftlig eller mundtlig til medundertegnede V. Mønster (den militære Højskole), som tillige med de medundertegnede Boeck, Christensen, Kauffmann, og Plaff udgjør vort Forretningsudvalg.

D. B. Adler, S. Ankiær, Blixen-Finecke,

Grosserer.

Kapt i Generalstaben.

Baron.

B. Boeck, Georg Christensen, T. Collin,

Major i Artill.

Bessemager.

Professor.

B. Collstrup, C. Gammeltoft, C. Hansen,

Tømmerhandler,

Borgmester.

Prof., Dr. med.

Kapt. i det borg. Artill.

H. P. Holst, V. Kauffmann, V. Mønster,

Professor.

Major i Artill.

Kapt. i Artill.

J. Neergaard, S. Plaff, C. Ploug,

Kammerherre,

Premierløjtnant, Udgiver af »Fædrelandet«

Gedsejer.

i Infanteriet.

*

*

*

Denne Opfordring gav strax Anledning til, at der oprettedes 2 Skytteforeninger i Kjøbenhavn, nemlig: »Akademisk Skytteforening« og »Kjøbenhavns Skytteforening«, der begge bestaar den Dag i Dag, lige som der dannedes forskjellige Foreninger omkring i Landet.

Sagen vandt stor Sympati baade hos Regering og Rigsdag. Krigsministeren udlaaente Vaaben og lod udgive Vejledninger til Instruktion i Skydning, lige som han tillod Centralkomiteen at omdanne Skydebanerne paa Enighedsværn ved Kjøbenhavn efter de kjøbenhavnske Skytteforeningers Tarv; men Sagens varmeste Talsmand blev dog daværende Indenrigsminister Orla Lehmann, under hvis Administration disse frivillige Foreninger derfor naturligt kom til at høre hjemme. Allerede i Rigsdags-samlingen 1861—62 tilskrev Indenrigsministeren Folkethingets Finansudvalg saaledes:

»Ved at fremsende hoslagte til Rigsdagen stiledede An- dragende fra Centralkomiteen for Oprettelsen af Skytteforenin- ger, skal Ministeriet i Erkjendelse af det ønskelige i, at Landets vaabenføre Befolkning gjøres fortrolig med Brugen af Skyde- vaaben, og i det Haab, at Interessen for Oprettelse af Skytte- foreninger vil styrkes ved Udsættelsen af Præmier for dygtige Skytter, tjenstligst anmode Udvalget om behageligen at ville foranledige, at der ved Finanslovforslagets 2. Behandling stilles et Ændringsforslag om, at der i § 14 som et nyt Nr. 12, Indenrigsministeriet vedkommende, optages:

Til Præmier for Skarpskydning — under Forudsætning af, at et lige saa stort Beløb tilskydes af de vedkommende For- eninger — 2000 Rdl.«

Finansudvalget optog foran nævnte Skrivelse i Betæn- ningen og tilføjede neden under:

»Udvalget anbefaler Thinget at vedtage dette Forslag«, hvorefter Forslaget enstemmigt vedtoges i Rigsdagen, og siden den Tid har der hvert Aar været opført Bevillinger paa Finansloven til Skytteforeningerne.

Orla Lehmann vedblev som Indenrigsminister utrættelig at støtte Skyttesagen. Den 1. Februar 1862 udstedte han følgende navnkundige Cirkulære til samtlige Amtmænd i Danmark:

»Det vil være (Tit.) bekjendt, at der i den senere Tid i flere Stater har gjort sig den Bestræbelse gjældende ved Dannelsen af frivillige Skyttekorps at forøge de staaende Hæres Styrke. Hvor, som hos os, den almindelige Værnepligt giver Staten Raadighed over det hele vaabenføre Mandskab, er der vistnok ingen Anledning til at fremkalde frivillige Skyttekorps; men paa den anden Side gjør den korte Tid, som Staten hos os kan anvende paa Hærens Uddannelse, det dobbelt vigtigt, at dens Medlemmer faar Lejlighed til at erhverve, om muligt til samme at medbringe en Del af de Færdigheder, hvoraf deres militære Brugbarhed er betinget. Lige som denne Betragtning maa opfordre til at lægge særlig Vægt paa de Legemsøvelser, der i Danmark alt længe har udgjort en Del af den almindelige Skoleundervisning, saaledes maa den anbefale de Forsøg, som ogsaa hos os er gjort paa at udbrede en større Dygtighed i Brugen af det Vaaben, som spiller en saa stor Rolle i den nyere Krigsføring, og som i den senere Tid har modtaget en overordentlig Udvikling. Men selv afset fra den Betydning, det har for Landets Forsvar, at der i Hæren findes mange dygtige Skytter, og for dets Forsvarere, at de besidder Kjendskab og Tillid til deres vigtigste Vaaben, kan det ikke være tvivlsomt, at en almindelig udbredt Vaabenkyndighed vil være et kraftigt Middel til hos Folket at styrke den mandige Selvfølelse, som er en Nødvendighed for, at det kan hævde sin Selvstændighed og Frihed. Det er derfor ønskeligt, at Skydeøvelserne gaar over i Folkets Sæder, og at Præmieskydningerne faar en vigtig Plads blandt de nationale Fester. Disse Anskuelser har den lovgivende Magt vedkjendt sig, i det Finansloven har bestemt et Beløb at 2000 Rdl. til Skydepræmier paa Betingelse af, at de

vedkommende Foreninger selv udrede et i det mindste tilsvarende Beløb,

I Overensstemmelse hermed skal Ministeriet have (Tit.) opfordret til at virke for, at der i det Dem betroede Amt danner sig talrige Skytteforeninger, og det ikke blot for dem, der besidder gode Bøsser og Færdighed i deres Brug, men fremfor alt med det Formaal at tilbyde det i Hæren tjenende eller for Udskrivning staaende Mandskab Lejlighed til paa billige Vilkaar og under sagkyndig Vejledning at erhverve sig en for dem saa vigtig Øvelse. Det kan navnlig ikke fejle, at blandt Godsejerne ikke faa ville finde en Tilfredsstillelse i at fremme Oprettelsen af saadanne Foreninger ved at hjælpe til at tilvejebringe hensigtsmæssige Skydebaner og gode Skydevaaben, ligesom i Kjøbstæderne de bestaaende Skyttelaug synes at have et særligt Kald til, i god Overensstemmelse med deres historiske Oprindelse, for de unge Mænd i Byen og Omegnen at oprette Skydeskoler, som vil faa en hurtigere Fremvæxt og varigere Bestaaen ved saaledes at knyttes til Indretninger, der alt have Rod i Folket. Til at vække og nære den almindelige Interesse for dette Anliggende vil intet Middel være kraftigere end offentlige Præmieskydninger, som, for at give Sagen Sammenhold og Anseelse, helst bør indrettes for større Kredse, f. Ex. Amterne, fra hvilke de mindre Foreningers bedste Skytter møde til fælles Kappelstrid. (Tit) anmodes derfor om i næste Amsraadmøde at bringe dette Spørgsmaal under Behandling, om Raadet vil medvirke til Sagens Fremme. Beslutninger om dertil at yde Bidrag af Amsrepartitionsfonden kunne forvente Ministeriets Samtykke. Ministeriet skal ved denne Lejlighed endnu henlede Opmærksomheden paa, at en i Kjøbenhavn oprettet »Centralkomite for Oprettelsen af Skytteforeninger« tilbyder at skaffe en ægte god Minieriffel for en Pris af omtrent 30 Rdl. Hvorvel Ministeriet ikke vil opstille Anskaffelsen af disse Rifler, hvis størst mulige Udbredelse, den dog anses for vigtig, som Betingelse for Delagtighed i det af Staten lovede Tilskud, ville

de Skytteforeninger eller Skydeskoler, som dermed foretage deres Skydeøvelser og Præmieskydninger, dog dertil erholde fortrinlig Adgang. Som ufravigeligt Vilkaar: maa det derimod opstilles, at Præmieskydningen foretages uden fast Anlæg og paa en Afstand af mindst 300 Alen. Inden 1. Juni d. A. forventer Ministeriet fra Amtet at modtage en fuldstændig Beretning om, hvad der er sket til denne Sags Fremme. Begjæringer om Tilskud fra Staten maa selvfølgelig være ledsagede af de i Følge det ovennævnte nødvendige Oplysninger, navnlig om Størrelsen af det af vedkommende selv tilvejebragte Præmiebeløb. Ministeriet vil derefter selv tage Bestemmelse om Fordelingen af det bevilgede Beløb, og om Tilskudet skal ydes i Penge eller i udmærkede Præmierifler.

*

*

*

Den første større Præmieskydning og Skyttefest her i Landet afholdtes ved Kjøbenhavn Fredag den 24. Oktober 1862, hvor Indenrigsminister Orla Lehmann personlig foretog Præmieuddelingen og derefter talte varmt for Skyttesagen. Efter »Berlingske Tidende«s Referat heraf anføre vi følgende:

— — — »Hs. Exc. Indenrigsministeren bemærkede først til Ploug, at naar denne havde henvist til Italien og Sverig (hvortil han kunde have føjet England), da vare Forholdene der væsentlig forskjellige fra her. Der dannede man frivillige Korps til Forøgelse af Krigsmagtens Styrke, og Krigsudrustningerne i Evropa havde virkelig ogsaa naaet et saa forfærdeligt Omfang, at den Tanke maatte ligge nær at supplere Krigsmagten. Imidlertid var man her i Danmark dog ikke slaaet ind paa denne Vej, og det med fuld Ret; thi her, hvor hver Mand skulde være Soldat, kunde Landet forøge sin Hær saa meget, som dets Indbyggere og dets Pengemidler strakte til. Derimod trængte vi til Øvelse i Vaabenbrug. Det var nemlig vigtigt for Landet, for at Penge og Kræfter ikke skulde gaa til Spilde, at den befalede Tjenestetid indskrænkedes til

det mindst mulige. Man havde nys set, hvorledes det i et Land (Prøjsen) var foreslaaet at forøge Tjenestetiden fra 2 til 3 Aar, og hvorledes der nu endog syntes at skulle trampes paa forfatningsmæssige Rettigheder for dette Forslags Skyld. Her var Bestræbelsen tværtimod den modsatte, nemlig at indskrænke Tjenestetiden; men for at dette skulle kunne gjøres uden Skade for Landet, maatte Folket selv øve sig i Brugen af Vaaben. Dog ikke blot for Uddannelse til Hæren, men ogsaa for Fredens Dont var Riffelskydningen af Betydning; det havde fra Arilds Tid været den fri Mands Kjendemærke at bære Vaaben, og nu vare vi alle fri. Han vilde anse det for glædeligt, om alle unge vilde træde ind i Skytteforeningerne og ved mandig Øvelse erhverve sig mandig Selvsændighed. Han var ikke saa nøjsom, at han ansaa det alt vundne Resultat som fyldestgørende; men han haabede, at der vilde udvikle sig noget større deraf, og der var nu lige saa god Grund til at følge Opfordringen, som da denne blev udstedt. Begyndelsen var god, men det var kun en Begyndelse, og med Haabet om, at Skytteforeningerne maatte gaa en stor Udvikling i Møde, udbragte han et Leve for disse Foreninger«.

Den 30. Juli 1863 udstedte Indenrigsministeren til Fordel for Skyttesagen et nyt Cirkulære til samtlige Amtmænd saaledes lydende:

»Af de i Henhold til Indenrigsministeriets Cirkulære af 1. Februar f. A. angaaende Oprettelsen af Skytteforeninger modtagne Indberetninger ser jeg, at Sagen vel har haft en tilfredsstillende Fremgang paa mange Steder, blandt hvilke det er mig kjært at kunne fremhæve Maribo og Thisted Amter; men at der endnu er meget at gjøre, forinden den kan siges at have slaaet Rod i Folkets Sæder. Det er min Overbevisning, at ved Siden af Skoleundervisningen i Legemsfærdighed Ungdommens frivillige Indøvelse i Brugen af Skydevaaben hos os er det bedste Grundlag for et Forsvarsvæsen, som skal kunne løse sin Opgave uden at kræve større Opofrelse af Tid og

Penge end Befolkningen kan bære, og at Vaabenfærdighed er en god Støtte for den mandige Aand og Tillid til egen Kraft, som er det bedste Værn for et frit Folks Selvstændighed og Ære. Det synes, at de nuværende Tidsforhold ere vel skikkede til at lade denne Erkjendelse trænge igjennem.

Jeg maa derfor have (Tit.) opfordret til, dels personlig, dels ved den Bistand, De kan forskaffe Dem hos indflydelsesrige Mænd i det Dem betroede Amt, at virke for Oprettelsen af Skytteforeninger og for deres livlige Udvikling som for en Sag, der af Regeringen anses for magtpaaliggende. Det er endnu som tidligere Ministeriets Mening, at Tilvejebringelsen af det størst mulige Antal udmærkede Skydevaaben er vigtig for Sagens rette Udvikling. Ministeriet agter derfor ogsaa at anvende den største Del af den af Rigsdagen til dette Øjemed bevilgede Sum til Anskaffelse af fortrinlige Minierrifler, som efter Indstilling af den herværende Centralkomite for Skytteforeninger ville vorde uddelte til Præmier blandt de Foreninger, som dertil have størst Adkomst. Men da Vanskeligheden ved at forskaffe sig denne ypperlige Bøsse har været en medvirkende Aarsag til, at Sagen ikke har fundet en saa almindelig Udbredelse, som den fortjener, skal Ministeriet udtrykkelig fremhæve, at Skydeøvelser og Kapskydninger med Nytte ville kunne foretages ogsaa med mindre fuldkomne Vaaben, og at Taprifler (mod Erstatning af ubetydelige Udlæg) ville kunne erholdes til Laans, naar man derom henvender sig til den ovenævnte Centralkomite. Slutteligen paalægges det Hr. Amtmanden inden den 1. Oktober d. A. at indgive en fuldstændig Beretning om, saa vel de ældre som de nydannede Skytteforeningers Virksomhed, om de Mænd, som med særlig Iver have virket for Sagens Fremgang, og om Udfaldet af de i Aar indtil da afholdte Præmieskydninger«.

Disse Ministeriecirculærer, der endnu staar ved Magt, kan det mulig have sin Interesse at opfriske i Erindringen, thi hvor mange Amtmænd efterkommer nu til Dags de deri

givne Anmodninger? For Odense Amtsskytteforenings Vedkommende er det os dog her en Glæde at tilføje, at ligesom afdøde Stiftamtmand Unsgaard var Foreningens første Formand, saaledes har den nuværende Amtmand i Odense Amt, Hr. Stiftamtmand Heltzen, altid under de skiftende Tider været Skyttesagens trofaste Støtte indtil denne Dag, ligesom han i 1862 som Amtmand over Aabenraa, Sønderborg og Nordborg Amter var virksom for at rejse Skyttesagen i Sønderjylland.

Orla Lehmanns ovennævnte Cirkulære bidrog sit til, at Skyttesagen vandt Tilslutning i ca. 100 Sogne hele Danmark over, ligesom der ved et den 15. December 1862 afholdt Møde paa Sønderborg Raadhus stiftedes en Skytteforening for Als, Sundeved og Aabenraa Amt. Denne Forening, der kun bestod et Aar, valgte paa Forslag af Amtmand Heltzen til sin Bestyrelse: Borgmester Findsen (Formand), daværende Premierløjtnant, nuværende Oberstløjtnant Edvard Nielsen (Sekretær), Kjøbmand J. Clausen (Kasserer), Proprietær N. Ahlmann og Artillerikaptejn Hagerup.

I 1863 satte Edvard Nielsen sig i Forbindelse med Herredsfoged Kjær i Tønder og Adjunkt ved Haderslev lærde Skole, Premierløjtnant Poul Dorph, for at formaa de to nævnte Mænd til at rejse Skyttesagen henholdsvis i Tønder og Haderslev Amt, men saa kom Krigen, der forstyrrede Sagens videre Udvikling.

Under Krigen 1864 hvilede selvfølgelig Sagen, men i Efteraaret 1865 afholdtes i Kjøbenhavn et større Møde af Udsendinge fra de bestaaende Skytteforeninger, og ved dette Møde fik Skyttesagen et nyt Opsving, da man der vedtog at vælge en fælles Overbestyrelse for alle Danmarks Skytteforeninger med det Formaal at ordne Skytteforeningerne amtsvis og være et Bindeled mellem Regeringen og ny oprettede Amtsskytteforeninger. Den nævnte Overbestyrelse kom til at bestaa af følgende 9 Medlemmer: Oberstløjtnant Collstrup (Formand), Kaptejnerne Svane, Pfaff, Møller og Edv. Nielsen, Overlærer Flemmer, Landstingssekretær van Deurs, Rustmester Christensen og Læderhandler Gram. Overbestyrelsen valgte af

sin Midte et Forretningsudvalg, der bestod af følgende 4 Medlemmer: Kaptejnerne Pfaff (Formand) og Møller samt van Deurs og Rustmester Christensen.

Nu kom der for Alvor Fart i Agitationen for Skyttesagen, og her maa i første Række nævnes Oberstløjtnant Edv. Nielsen, hvis utrættelige Virksomhed og Nidkjerhed for den Sag, det nærmest skyldes, at Svendborg Amt blev det første i Rækken med en stor organiseret Amtsskytteforening, der stiftedes den 15. Novbr. 1865 og vedtog omtrent ordlydende de samme Love, som de der i sin Tid gjaldt for Als, Sundevad og Aabenraa Amters Skytteforening, kun at der til de nævnte Loves § 2 føjedes følgende Bestemmelse: »Med Skydeøvelserne og Præmieskydningerne forbindes nyttige Legemsøvelser og Lege, overalt hvor der maatte ytre sig Lyst dertil«. Disse Love for den første sønderjyske Skytteforening blev overalt Forbillede for de fleste Amtsskytteforeninger, der dannede sig efter Krigen. At Skytteforeningerne ordnedes amtsvis efter 1865, medens de før Krigen kun som Regel var organiseret sognevis uden nogen egentlig Forbindelse, bidrog i høj Grad til at give Sagen Fasthed og Styrke. Hertil kom den dybe Erkjendelse af, at Betingelserne for at rejse vort Folk eiter Nederlaget i 1864 var den, at der mere indgaende og alvorligt end hidtil blev sat Kraft ind paa at opdrage en dygtig og fædrelandssindet Ungdom. Ikke forgjæves tonede Digteren Paludan Møllers manende og fortrøstningsfulde Opraab til det danske Folk, naar han gav vort Folks Fremtidsmaal Udtryk i de Ord:

»Faar ved Fredens Frugter,
 først mit Saar jeg lægt,
 snart jeg mig optugter
 da en Helteslægt: -
 Ynglinger i Plade,
 Drengene klædt i Staal,
 Mænd med faste Hjærter,
 det er Danmarks Maal«.

Efter denne korte Fremstilling af Skyttesagens Tilbliven, gaa vi over til at omtale:

Skyttesagen i Odense Amt.

Odense Amtsskytteforening stiftedes ved et Møde paa Odense Raadstue den 3. Januar 1866. Indbydelsen til det nævnte Møde var undertegnet af nedennævnte Mænd og lød saaledes:

»I Løbet af de sidste Aar har der i mange Egne af vort Fædreland dannet sig frivillige Skytteforeninger med det Formaal at udbrede Færdighed i Riffelskydning, navnlig blandt det unge Mandskab, der enten allerede henhører til Hæren eller staar for Udskrivning til denne, og derved saa vel hos disse som hos Foreningens øvrige Medlemmer »at udvikle Evnen og styrke Viljen til i Farens Stund at forsvare Fædrelandet«.

Undertegnede, der er forvissede om, at en Forening med et saadant Formaal vil finde Tilslutning blandt Amtets Beboere, har besluttet at indbyde et Antal ansete Mænd til i Samling med os at stifte en

Skytteforening for Odense Amt.

I det vi herved indbyde Dem til at deltage i Stiftelsen af en saadan Forening, vedføjer vi til behagelig Underretning en Fortegnelse over de Mænd, som enten mundtlig eller skriftlig har lovet at deltage i Stiftelsesmødet, som vil blive afholdt paa Raadhuset i Odense, Onsdag den 3. Januar Kl. 1 Efterm.

Paa Stiftelsesmødet agtes foretaget:

1. Vedtagelse af Foreningens Love.
2. Valg af Foreningens Forretningsudvalg.
3. Valg af 2 Revisorer til at gennemse Foreningens Regnskab fra Stiftelsesdagen og til Udgangen af December 1866.
4. Inddeling i foreløbige Skyttekredse.

5. Valg af Kredsbestyrelserne og
6. Vedtagelse af en Opfordring til Indtrædelse i Foreningen.

Skulde De mod Forventning blive forhindret fra at give Møde, beder vi Dem meddele en af undertegnede betimelig Underretning.

Odense, den 24. December 1865.

J. J. Unsgaard,	Arnesen,	Clausen,
Stiftamtmand,	Herredsfoged	Kaptejn.
Odense.	i Vends Herred.	

C. Dahlerup,	L. Helveg,	Hansen,	Klüver,
Herredsfoged	Præst.	Gaardejer	Kaptejn og
i Odense Herred.		i Bro.	Landinspektør.

Langkilde,	J. Lauritsen,	Løvenhjelm,
Ejer af Bramstrup.	Lærer, Odense.	Ritmester.
		Ejer af Vejrugaard

Olsen,	Schiwe,	Th. Schiøtz,
Bessemager	Major.	cand. pharm.,
ved 5. Bataillon.		Ølbrygger.

Fortegnelse

over de Mænd, som havde lovet at deltage
i Stiftelsesmødet.

St. Knuds Landsogn: Proprietær Langkilde.
 Paarup Sogn: Lærer Nissen, Snestrup, Gaardejer R.
 Nielsen, Snestrup.

Næsbyhoved og Allesø: Sgfgd. og Sogneforstander J. Poulsen, Næsby, Sognefoged Jeppe Pedersen, Allesø.

Korup og Ubberud: Sogneforstander H. Andersen, Korup, Sogneforstander, Proprietær Bülow, Tanggaard, Lærer Berg, Ubberud, Sognefoged H. Jensen, Lille Korsebjærg, Sognefoged Chr. Poulsen, Spedsbjerg, Møller Jessen, Blommenslyst.

Sanderum Sogn: Lærer Nielsen, Høime, Lærer Hansen, Sanderum, Lærer Rasmussen, Ravnebjerg, Sognefoged, Gaardejer P. Hansen, Sanderum.

Brendekilde og Bellinge: Sognefoged H. Jensen, Brendekilde, Mølleforpagter Wagner, Brendekilde, Gaardejer Lars Nielsen, Brendekilde-Væde, Gaardejer Chr. Hansen, Stærmosen, Lærer Rasmussen, Bellinge, Sognefoged, Gaardejer M. Madsen, Bellinge, Gaardejer P. Jørgensen, Bellinge.

Stenløse og Fangel: Lærer Hansen, Stenløse, Sognefoged, Gaardejer Hans Hansen, Svendstrup, Gaardejer Joh. Petersen, Svendstrup, Ungkarl Knud Frantzen, Stenløse, Gaardmand Henrik Rasmussen, Svendstrup, Gaardmand R. Rasmussen, Vollerslev, Gaardmand J. Christensen, Fangel.

Verninge Sogn: Pastor Meier, Verninge, Gaardejer P. Iversen, Verninge, Gaardejer H. Kam, Verninge.

Tommerup og Brylle: Proprietær J. Jensen, Baagegaard, Sognefoged Larsen, Tommerup, Gaardejer L. Grønlund, Tommerup, Gaardejer P. Rasmussen, Tommerup, Gaardejer H. Nielsen, Brylle.

Vissenbjerg Sogn: Lærer Thomsen, Skalbjerger, Lærer Jørgensen, Rold, Gaardejer Rasmus Madsen, Magtenbølle.

Seden og Aasum. Lærer A. Olesen, Aasum, Sognefoged P. Nielsen, Aasum, Gaardejer N. Christensen, Aasum.

Fraugde Sogn: Lærer Meyland, Proprietær Bruun, Landkildgaard, Gaardejer A. Rasmussen, Tving Mark, Sognefoged R. Hansen, Fraugde, Proprietær Langkilde, Hollufgaard, Gaardejer J. Jensen, Fraugde Kjærby.

Allerup og Davinde: Pastor Barfoed, Allerup, Sogne-

forstander A. Andersen, Allerup, Sogneforstander Knud Jensen Marstrand, Allerup, Sognefoged J. Chr. Olsen, Thorup, Sogneforstander A. Knudsen, Davinde, Sognefoged P. Hansen, Davinde.

Rønninge og Rolfsted: Kammerherre de Mylius, Rønninge-Søgaard, Pastor Hundrup, Rønninge, Lærer Geerthsen, Rønninge, Gaardejer N. H. Mathisen, Rønninge, Lærer Jørgensen, Rolfsted, Sognefoged J. Rasmussen, Kallehave, Af Sogneforstanderskabet: 4 Mand samt Poul Sørensen, Rønninge.

Sønder Næraa Sogn: Sognefoged N. Knudsen, Sønder Næraa, Proprietær Finderup, Torpegaard.

Nørre Lyndelse Sogn: Lærer Jørgensen, Freltofte, Gaardejer H. Chr. Jensen, Freltofte.

Højby Sogn: Sognefoged Niels Rasmussen, Højby.

Nørresøby Sogn: Pastor Briand, Nørresøby, Sognefoged Hans Hansen, Nørresøby, Sognefoged Rasmus Hansen, Nørresøby.

Drigstrup Sogn: Sognefoged A. Mortensen, Drigstrup.

Munkebo Sogn: Lærer Hansen, Munkebo, Gaardejer H. Nielsen, Munkebo, Forvalter O. Jedrosky, Munkebo, Bager Jacobsen, Munkebo.

Kjølstrup og Agedrup: Lærer J. K. Suhr, Kjølstrup, Forvalter Syberg-Petersen, Ulriksholm, Forpagter Thomsen, Keirupgaard, Gaardejer K. Sørensen, Hundslev, Gaardejer K. Petersen, Kjertinge, Sognefoged L. Chr. Nielsen, Kjertinge, Gaardejer P. Abrahamsen, Vester Kjærby.

Marslev Sogn: Sognefoged R. Rasmussen, Marslev, Forvalter Leth, Klarskov, Gaardejer J. Hansen, Holev, Bestyrer H. C. Sørensen, Radstrup, Gaardejer H. Chr. Pedersen Marslev, Gaardejer H. Erik Clausen, Marslev, Gaardejer Claus Jensen, Marslev.

Birkende Sogn: Lærer Meyling, Birkende, Proprietær Lassen, Selleberg, Sognefoged H. Vilhelmsen, Birkende.

Rynkeby og Revninge: Pastor Trojel, Rynkeby, Gaardejer H. Chr. Madsen, Rynkeby, Gaardejer Søren Madsen,

Rynkeby, Gaardejer H. Larsen, Formand i Forstanderskabet, Rynkeby, Møllejer H. J. Hansen, Rynkeby, Gaardejer Stephen Ebbesen, Tvind, Gaardejer Chr. Larsen, Urup, Gaardejer H. Chr. Larsen, Urup, Gaardejer Jeppe Larsen, Urup, Gaardejer N. Larsen, Revninge.

Viby: Pastor Fischer, Viby, Møllejer P. Larsen, Viby Mølle.

Mesinge: Gaardejer H. Nielsen, Formand for Sogneforstanderskabet i Salby, Gaardejer H. Hansen, Mesinge.

Dalby og Stubberup: Gaardejer Chr. Larsen, Dalby Mark, Gaardejer Christoffer Jacobsen, Dalby Mark, Gaardejer Niels Mortensen, Dalby Mark, Gaardbestyrer N. Petersen, Dalby, Sognefoged J. Madsen, Hersnap, Baron Juel Brockdorff, Schelenborg, Sognefoged A. Nielsen, Snave, Gaardejer P. Madsen, Egeuse, Gaardejer L. Jensen, Martofte, Gaardejer M. Larsen, Bogensø.

Norup: Pastor Hansen, Norup, - Gaardejer P. Ovesen, Formand i Forstanderskabet, Hasmark, Sognefoged M. Jeppesen, Norup.

Skeby og Otterup: Lærer Vibroe, Hessum, Sognefoged H. Simonsen, Ørritslev, Gaardejer J. Rasmussen, Ørritslev, Gaardejer M. Andersen, Hessum.

Østrup og Hjadstrup: Lærer Tscherning, Gaardbestyrer A. Hansen, Møllebestyrer N. Chr. Jørgensen, Gaardejer H. Petersen, Østrup, Gaardejer A. Jensen, Emmeløv.

Lunde Sogn: Pastor Hofman (Bang), Lunde, Sognefoged Jesper Rasmussen, Lunde.

Lumby Sogn: Lærer Vestergaard, Lumby, Sognefoged N. Jeppesen, Lumby, Gaardejer H. Rasmussen, Lumby, Gaardejer P. Hansen, Lumby.

Klinte Sogn: 4 Medlemmer af Sogneforstanderskabet.

Nørre Næraa: Lærer Tejsen, N. Næraa.

Bederslev: Lærer Kjæng, Bederslev.

Haarslev: Kjøbmand Flemming, Hindevad, Sognefoged J. Christensen, Hindevad.

Vigerslev Sogn: Skovfoged Boye, Morud, Lærer Kjær, Vigerslev, Sognefoged Niels Knudsen, Vigerslev, Gaardejer P. Lind, Vigerslev, Gaardejer M. Hansen, Vigerslev, Forpagter Møller, Margaard, Gartner Madsen, Margaard, Sognefoged J. Nielsen, Rue, Gaardejer S. Rasmussen, Fårstrup, Gaardejer N. Christensen, Fårstrup, Gaardejer N. Christensen, Sophienhøj, Gaardejer Kork, Kjælleby.

Søndersø Sogn: Lærer Andersen, Søndersø, Forpagter Nyborg, Zastrov, Sognefoged L. Andersen, Serup, Gaardejer L. N. Nellemann, Søndersø, Gaardejer H. Nielsen og Gaardejer Chr. Andersen, Søndersø.

Brenderup Sogn: Sognefoged L. Munk, Skovshøjrup, Harrendrup: Sognefoged J. Larsen, Harrendrup.

Indslev og Nørreaaby: Gaardejer N. Olsen, Formand for Forstanderskabet, Indslev, Gaardejer R. Larsen, Indslev-Taarup, Gaardejer A. Jensen, Brangstrup, Gaardejer H. Sørensen, Gadstrup, Gaardejer A. Nielsen, Gadstrup.

Skydebjerg Sogn: Sognefoged J. Jørgensen, Skydebjerg, Gaardejer H. Hansen, Gamby, Gaardejer H. Jochumsen, Gamby, Gaardejer L. Jeppesen, Skydebjerg, Gaardejer, Gjæstgiver H. Hansen, Skydebjerg.

Orte Sogn: Gaardejer R. Hansen, Orte.

Kjertemind By: Apotheker Lassen, Toldassistent Terp, Løjtnant Schaarup, Brændevinsbrænder Meisner.

Kaptein Klüver aabnede paa Indbydernes Vegne Mødet med en Tak til dem, der havde givet Møde og lovet at virke for Sagen. Denne havde et dobbelt Øjemed: dels at styrke den nationale Følelse hos Folket, dels at udvikle den krigerske Sans i Befolkningen ved baade i legemlig og aandelig Henseende at udvikle Landets Ungdom, der, naar det behøvedes, skulde væрге Fædrelandet; den værnepligtige Mænd skulde gennem Skytteforeningerne uddannes til at møde i Krigs-

tjenesten med Fortrolighed til sit Vaaben og Bevidsthed her om. Det var Tanken at oprette Skytteforeningerne amtsvis, Amterne skulde dernæst deles i Kredse, og endelig skulde de egentlige Øvelser foregaa kommunevis; man vil derved faa en Centralbestyrelse for Amtet, Forstandere for Kredsene og lokale Bestyrelser i Kommunerne. Medlemmerne tænkte man sig delte i tre Klasser: 1) I den værnepligtige Ungdom (dels ikke-udskrevne Værnepligtige fra 18—25 Aar, dels permitterede Soldater indtil det 30. Aar; 2) ikke værnepligtige Medlemmer, som af Lyst ønsker at deltage i Øvelserne, og 3) Medlemmer, som kun yder Bidrag, men ikke deltager i Øvelserne.

Pastor Dr. Helveg tog derefter Ordet og dvælede særlig ved den nationale Side af Sagen. Det, vi især maatte bekæmpe, var den Lunkenhed, som desværre ikke fandtes faa Steder i vore Kredse; selv den mindste Fugl værner om sin Rede, skulde vi da, fordi vi var et lidet Folk, lægge Hænderne i Skjødet og slet ikke tænke paa selv at opretholde vor Tilværelse? »Ja, det var jo et smukt Øjemed« — vilde maaske mange sige — »men hvad kan det hjælpe, vi er for smaa til at kæmpe, det har Erfaringen bittert lært os!« — Ja, ganske vist er vi de smaa og dertil et fredeligt og fredelskende Folk, som ikke fører Krig for Fornøjelse, det er i og for sig ogsaa meget godt; men derfra er langt til rent at opgive sig selv; vi maa og bør øve os til Kamp, ikke i den Tanke at vi alene kunne knuse vore Fjender, men med den Bevidsthed, at vi dog er noget, og at vi kan komme til at danne en ikke uvæsentlig Del af Stridsmænd, hvis en større Kamp maatte komme. Folket er bleven frit, derfor bør det ogsaa være forsvarsdygtigt, begge disse Egenskaber er gjensidige Betingelser for hinanden. Skytteforeningerne skulde være et Uddannelsesmiddel i saa Henseende, og derfor vilde han ønske, at Frihed maatte herske i dem, at Folket vilde gaa til Vaabenøvelserne som til en Leg, med Lyst og Glæde; det vilde føre til en kraftig Selvbevidsthed.

Hvad Bidragene af Medlemmerne angik, da foreslog han at fritage de værnepligtige Medlemmer (altsaa 1. Klasses) aldeles for Bidrag.

Da ingen yderligere begjærede Ordet, erklærede Kaptejn Klüver »Skytteforeningen for Odense Amt« for stiftet og bad Forsamlingen besvare dette ved et trefoldigt Hurra, hvilket Ønske kraftigt blev imødekommet.

Derefter oplæste Dirigenten, Kaptejn Klüver, Lovene for den allerede stiftede Forening for Svendborg Amt, hvilke i det hele vedtoges; dog med følgende Forandring: det aarlige Bidrag for hver Skytte sættes til 3 Mark (fra 1867 forhøjet til 1 Rdlr.); Medlemsbidraget opkræves kun en Gang aarligt i Januar; Generalforsamlingen skal bestaa af alle Foreningens Medlemmer. Dernæst oplæste Kaptejn Klüver en af ham foretaget Inddeling i Skyttekredse, og Kredsforstanderne valgtes saaledes:

1. Kreds: Viby, Mesinge, Dalby, Stubberup. Kredsforstander: Møller Larsen i Viby Mølle.
2. Kreds: Kjerteminde By, Drigstrup. Kredsforstander: Løjtnant Schaarup.
3. Kreds: Kjølstrop, Rynkeby, Revninge. Kredsforstander: Lærer Suhr (den yngre) i Kjølstrop.
4. Kreds: Marslev, Seden, Aasum, Frue Sogn, St. Hans Sogn og St. Knuds Sogn. Kredsforstander: Proprietær Langkilde, Godthaab.
5. Kreds: Rønninge, Rolfsted og Birkende. Kredsforstander: Proprietær Larsen, Selleberg.
6. Kreds: Fraugde, Allerup, Davinde og S. Næraa. Kredsforstander: Proprietær Langkilde, Hollufgaard.
7. Kreds: Stenløse, Fangel, N. Lyndelse, N. Søby og Højby. Kredsforstander: Justitsraad Langkilde, Bramstrup.
8. Kreds: Paarup, Korup, og Ubberud. Kredsforstander: Lærer Nissen, Snestrup.
9. Kreds: Sanderum, Brændekilde og Bellinge. Kredsforstander: Lærer Rasmussen, Bellinge.

10. Kreds: Tommerup, Brylle og Verninge. Kredsforstander: Proprietær Rasmussen, Kamgaard.
11. Kreds: Vissenbjerg. Kredsforstander: Proprietær Langkilde, Grøftebjerg.
12. Kreds: Vigerslev og Søndersø. Kredsforstander: Forpagter Nyborg, Zastrov.
13. Kreds: Lumby, Lunde, Allesø og Næsbyhoved. Kredsforstander: Lærer Jensen, Lumby Højskole.
14. Kreds: Norup, Østrup, Hjadstrup, Skeby og Otterup. Kredsforstander: Sognefoged M. Jeppesen i Norup.
15. Kreds: Klinte, N. Næraa, Bederslev og Krogsbølle. Kredsforstander: Lærer Teisen i N. Næraa.
16. Kreds: Brenderup, Harrendrup og Fjelsted. Kredsforstander: Gaardejer Hansen i Bro.
17. Kreds: Nørre-Aaby og Indslev. Kredsforstander: Gaardejer N. Olsen, Indslev-Taarup.
18. Kreds: Skydebjerg og Orte. Kredsforstander: Gaardejer, Kromand H. Hansen i Skydebjerg.
19. Kreds: Gjelsted og Rørup. Kredsforstander: Skovrider Bang, Erholm.

Kun de Sogne, som vare repræsenterede i Forsamlingen, bleve medtagne ved Kredsinddelingen; det ses saaledes, at der var Mænd fra alle Sogne i Odense Herred, Bjerge og Aasum Herreder, Hindsholm Herred, Lunde og Skam Herreder (undtagen de fire nordvestligste Sogne, deriblandt Skamby og Uggerslev), de østligste Sogne i Vends Herred og Wedellsbo og Birk.

Ethvert Sogn kunde senere blive optaget i Kredsinddelingen, saa snart det anmeldte at have udnævnt en Bestyrelse.

Krigsministeriet lovede strax at udlaane franske Minierrifler til Skarpskydning og glatte Geværer til andre Øvelser, saa disse kunde paabegyndes over alt om Foraaret, selv om man til den Tid endnu ikke havde naaet at anskaffe Central-

komiteens Riffer. Allerede Dagen efter Foreningens Stiftelse udgik der Opfordring til Kredsforstanderne om at foranledige de lokale Bestyrelser (3 a 4 Mænd i hvert Sogn) udvalgte, og saa snart dette var sket, vilde de trykke Indbydelser til Indmeldelse i Foreningen samt Lovene blive omsendt.

Sagen blev godt begyndt, og den valgte Bestyrelse lod det ikke mangle paa Energi eller sparede sig selv.

I sin første Rundskrivelse udtalte Bestyrelsen, at den vilde haabe og ønske, at de nu valgte Bestyrelser ogsaa vilde gribe Sagen an med Energi, og at Befolkningen vilde have Hjærte for den.

Amtsskytteforeningens første Forretningsudvalg blev:

Stiftamtmand Unsgaard (Formand),

Kaptejn Klüver, Odense,

Kaptejn Clausen, Odense,

Pastor, Dr. Helveg, Odense,

Gaardejer, Amtsraadsmedlem H. B. Hansen, Bro.

Kaptejn Klüver blev Foreningens Sekretær, og han var i mange Aar Foreningens virkelige Leder. Stabssergent, nuværende Løjtnant, Erlandsen antoges til Assistent og blev i Aaret 1867 Kasserer, hvilken Plads han endnu beklæder.

Foreningens to første Revisorer blev Proprietærerne Langkilde, Hollufgaard, og Lassen, Selleberg.

Lørdagen den 24. Marts 1866 blev paa et Møde paa »Billes Hotel« mellem Forretningsudvalget og Kredsforstanderne givet følgende Oversigt over Resultatet af Indtegningen i de 19 hidtil organiserede Kredse.

Disse talte 57 Sogne med:

1354 yngre Skytter,

165 ældre do. og

2334 bidragydende Medlemmer.

I alt 3853 Medlemmer med en Indtægt af 2503 Rdlr.
8 Sk. = 5006 Kr. 16 Øre.

Følgende Kredse blev senere organiserede, nemlig:

21. Kreds: Kjøng og Flemløse Sogne. Kredsforstander: Lærer Clausen i Flemløse.

22. Kreds: Haarby og Dreslette Sogne. Kredsforstander: Proprietær Damsbo paa Flenstofte.

23. Kreds: Sønderby og Kjærum Sogne. Kredsforstander: Jægermester Langkilde paa Frederiksgave.

25. Kreds: Søby og Thurup Sogne. Kredsforstander: Forpagter Langkilde paa Skovgaarde.

Den 28. September 1866 holdt Odense Amts Skytteforening sin første store aarlige Skyttefest og Præmieskydning ved Tommerup Jærnbane-station; Skytternes Antal var 1293, men hvormange Tusender, der var af Deltagere, trøster vi os ikke til at gjætte. Festen var i alle Maader vellykket og bidrog i særlig Grad til at støtte Sagen. Jærnbanevæsenet var derimod ikke videre heldig den Dag. Da Skytterne skulde afgaa om Morgenen fra Odense til Tommerup kunde Lokomotivet ikke trække Vognene, men maatte først tage en Del Vogne og føre dem til Tommerup, medens Resten maatte vente et Par Timer i Odense, indtil der blev Udvej for at transportere dem til Festpladsen.

Odense Amtsskytteforening koncentrerede i Begyndelsen al sin Kraft paa Skydning (Sigteøvelser og Skydeøvelser) og Exercits. Med stor Beredvillighed overlod Krigsbestyrelsen saa mange Exercergeværer (Musketter), som Foreningen ønskede at laane; men snart kom dog Exercitsen i Miskredit, og Foreningen slog ind paa en ganske anden nyttig og gavnlig Virksomhed, i det man optog Gymnastik, Vaaben og Legemsøvelser til i Forening med Skydeøvelser at udgjøre Foreningens egentlige Hovedformaal. I Foreningens ny Love hedder det:

»Foreningens Formaal er at udbrede og vedligeholde Færdighed i Riffelskydning samt Legemsøvelser og Vaabenbrug, særlig blandt Mænd, der kunne vente at blive udskrevne til Tjeneste i Hæren.

Kredse, der kun øve Gymnastik, kunne optages som Led i Foreningen paa nærmere af Forretningsudvalget fastsatte Vilkaar«.

De danske Skytteforeninger har i det hele taget Æren af at have vakt Bondens og Menigmands Interesse for Gymnastik samt Vaaben- og Legemsøvelser, hvilke Idrætter altid saavel i Oldtiden som Middelaideren her i Norden er gaaet Haand i Haand med Folkelivets Udvikling; men før Skytteforeningerne optog Gymnastik og Legemsøvelse paa deres Program, kjendte Landbefolkningens Ungdom i Reglen ikke anden Gymnastik, end det Vrægebillede af Gymnastikundervisning, som den hidtil var bleven paatvungen i Almuskolerne, og som Befolkningen var led og kjed af. Det er i den Henseende højst betegnende, at Overlærer Krajberg i December 1858 i Forening med 23 andre Folkethingsmænd stillede Forslag i Folkethinget om Ophævelse af Gymnastikundervisningen i Landsbyskolerne. I 1859—60 indbragtes et lignende Forslag herom, og uagtet daværende Kultusminister Monrad bestemt udtalte sig derimod, vedtog Folkethinget med 61 Stemmer imod 20 følgende Forslag:

»Det bliver for Fremtiden overladt til vedkommende Skoledirektion at afgjøre, om Gymnastikundervisningen skal drives og da i hvilken Grad indenfor de nugældende Lovbestemmers Omraade, eller om den paa Grund af Omstændighederne for en Tid ganske kan sættes i Bero. Det bliver derhos af Skoledirektionen nærmere at bestemme, hvorvidt og hvorledes den fra Gymnastikundervisningen indvundne Tid skal anvendes af Læreren til Undervisning i andre af Skolens Fag«.

Landstinget standsede dette Angreb paa Gymnastikundervisningen i Almuskolerne ved under 5. Marts 1860 at nægte ovennævnte Forslag Overgang til 2. Behandling. I

Folkethinget udtalte Mænd som I. A. Hansen og Krajbørg, at Gymnastikinspektøren og hans Embedsmænd burde afskediges som aldeles unyttige Personer.

I Odense Amtsskytteforening var Lærer Lauritzen af Odense den første, der vakte Interessen for Legemsøvelser, navnlig Boldspil (Cricket) og Øvelser, der kunde øves i det fri uden Brug af Redskaber. Ved den store Skyttefest, der afholdtes ved Horsens i Aaret 1869, fremvistes Legemsøvelser af akademisk Skytteforening, og samme Aar udkom Haandbog i Gymnastik for Delingsførere ved Amtsskytteforeningerne. Svendborg Amtsskytteforening var den første Forening her i Landet, der med Kraft optog Vaaben- og Legemsøvelser i sit Program. Odense Amtsskytteforening fulgte efter. I Aaret 1878 afholdtes en stor Gymnastikfest i Svendborg. Her mødte Kjøbenhavns Skytteforening, som ved overordentlig smukke Præstationer bidrog mægtigt til at vække Interessen for Gymnastik og Legemsøvelser i de to fynske Amtsskytteforeninger. Senere tog Holbæk Amtsskytteforening Initiativet til Oprettelsen af Kursus for Delingsførere paa Vallekilde Højskole. Lignende Kursus er senere bleven holdt Landet over i de forskjellige Amtsskytteforeninger, og ved den store 4 almindelige Skyttefest i Nyborg kunde der fremstilles vel udførte Legems og Smidighedsøvelser fra Repræsentanter for et stort Antal af Landets forskjellige Skytteforeninger.

Paa Særslev Højskole er der af Odense Amtsskytteforening afholdt en Række Kursus for Delingsførere, og disse Kursus har alle været godt besøgt og haft stor Betydning for Gymnastikundervisningens Udvikling i Odense Amt. Højskolerne har i det hele taget store Fortjenester af, at Gymnastiken nu indtager en saa fremragende Plads i vort Land særligt blandt Almuen, som tidligere stod ikke blot køligt, men snarere uvilligt over for denne saa vigtige Sag.

I de Skytteforeninger, hvor der ikke øves Gymnastik, er det vanskeligt at holde Ungdommen samlet om Skyttesagen. Naar Skydeøvelserne er sluttet om Sommeren, er det i saadanne

Kredse vanskeligt at samle Medlemmerne næste Aar, men overalt, hvor Gymnastiken drives med Kraft om Vinteren, har man altid en sikker Kreds hvert Foraar.

Et vigtigt Middel til fremme af Gymnastiken og Legemsøvelser paa Landet er de mange Øvelses- og Forsamlingshuse, der findes omkring i vort Land, og af hvilke der nu findes henved 50 i Odense Amt, næsten allesammen rejst ved Bidrag af Amtsskytteforeningen og de stedlige Skyttekredse.

I Odense Amtsskytteforening undervises dels i dansk og dels i svensk Gymnastik. Det er overladt til Kredsene selv at vælge, hvilken Art af Gymnastik, de vil uddannes i. For Foreningens Bestyrelse er det Hovedsagen, at der øves Gymnastik, da enhver ordentlig ledet Gymnastikundervisning altid bidrager til at udvikle Ungdommens fysiske og aandelige Kræfter. Den latterlige Anskuelse, at svensk Gymnastik særlig var Venstregymnastik, og dansk Gymnastik noget som Højremænd særlig skulde lægge Vægt paa, har heldigvis aldrig haft Tilhængere i Odense Amtsskytteforening, hverken i dens Forretningsudvalg eller blandt dens Medlemmer.

I øvrigt har Odense Amtsskytteforening i de forløbne 25 Aar væsentlig bibeholdt den samme Organisation. Foreningen ledes af et Forretningsudvalg, der selv vælger sin Formand og fordeler Forretningerne mellem sine Medlemmer. Forretningsudvalget bestod indtil 1887 af 7 Medlemmer, men dette Antal er i de sidst forløbne 4 Aar forøget til 15.

Forretningsudvalgets Virksomhed omfatter:

- a) Anskaffelse af de fornødne Rifler med Tilbehør.
- b) Bestemmelse om Maaden, hvorpaa Skydeøvelserne skulle foretages i Aarets Løb af de forskjellige Skyttekredse, og Tilsyn med Øvelserne enten ved egne Medlemmer eller dertil bemyndigede Mænd;
- c) Afholdelse af Præmieskydninger og Indkjøb af Præmier.
- d) Ledelsen i det hele af alle Foreningens Fællesanliggender.
- e) Samtlige Foreningens Medlemmer anerkjende Forretningsudvalgets Myndighed til at afgjøre ethvert Spørgsmaal

om Ejendomsretten til Inventariegjenstande, dog saaledes, at Afgjørelsen kan paankes for den aarlige Generalforsamling. Denne Afgjørelse med Flertallet af Stemmer er endelig og Appel til Domstolene udelukket.

- f) Udvalget uddeler de fornødne Rifler med Tilbehør til Brug i Skyttekredsene og foranstalter, at de, naar Aarets Skydeøvelser er til Ende, igjen inddrages til Opbevaring i Foreningens Depot Vinteren over.
- g) Med Tilstanden og Vedligeholdelsen af de i Brug værende Rifler har Udvalget Ret til at føre Tilsyn enten ved et af sine Medlemmer eller Foreningens Bøssebærer.

Foreningen er inddelt i Kredse, hver med sin Kredsbestyrelse bestaaende af en Kredsforstander og 2—5 Medlemmer, der alle vælges af Skyttekredsens Medlemmer ved simpel Stemmeferhed.

Kredsbestyrelsens Virksomhed omfatter:

- a) Anskaffelse og Indretning af Kredsens Skydebaner.
- b) Riflernes og de øvrige Skyderedskabers hensigtsmæssige Afbenyttelse og Opbevaring i den Tid, de ere i Brug i Kredse.
- c) Inddeling af Kredse i Skyttedeling og Valg af en Formand for hver Skyttedeling; til Delingsformænd vælges udtjente Militære, helst førværende Befalingsmænd.
- d) Anordning af Tiden for Delingernes Skydeøvelser og Tilsyn med, at Bestemmelserne for disse nøje efterleves.
- e) Udstedelse af alle særlige Bestemmelser, som indtræffende Omstændigheder maatte kræve, og endelig
- f) Varetagelse af Kredsens øvrige særlige Anliggender.
- g) Kredsbestyrelsen sammenkalder hvert Aar før 15. Decbr. med mindst 8 Dages Varsel en Generalforsamling og forelægger der nøjagtigt Regnskab over Kredsens samtlige Indtægter og Udgifter i det forløbne Aar. Ved samme Generalforsamling vælges samtidig Delegerede til det kommende Aars Generalforsamling i Foreningen.

- h) Hver enkelt Skyttekreds fører en Inventarieliste over de Ejendele, der helt eller delvis ere anskaffede ved Bidrag fra Foreningens Kasse og anerkjendes for at være Amtskytteforeningens Ejendom. Af- og Tilgang berigtiges aarlig samtidig med Kredsenes Pengeregnskab. Kredsbestyrelsen, eller hvo der paa dens Vegne har underskrevet Inventarielisten, hefter personlig for rigtig Tilstedeværelse, indtil Aflevering er sket enten til Eftermænd eller Foreningens Forretningsudvalg.

Øvelserne i Kredsen ledes af Delingsførere, som Kredsene selv vælger. Delingsførerne lede Kredsenes Skydeøvelser og Gymnastik m. m. under Tilsyn af Kredsbestyrelsernes Medlemmer. Deltagerne i Skyde- og Gymnastikøvelserne ere pligtige til at møde paa Øvelsespladsen til den bestemte Tid og skulle uvægerlig adlyde de Bestemmelser, der gives af Delingsformændene eller af et kontrollerende Medlem af Kredsbestyrelsen til Ordens Opretholdelse. Skulde et Medlem gjøre sig skyldig i Ulydighed eller usømmelig Opførsel, da er Delingsformanden berettiget til strax at bortvise ham fra Øvelsespladsen, hvorefter Sagen indberettes til Kredsforstanderen, der har Ret til at straffe den paagjældende med en Bøde af indtil 1 Kr. og i Gjentagelsestilfælde med Udslettelse af Foreningen.

Udeblivelse fra Øvelserne uden Anmeldelse af Forfald til Delingsformanden kan ligeledes medføre Bøde, som ovenfor, og i Gjentagelsestilfælde Udslettelse af Foreningen efter Kredsforstanderens Kendelse.

Hvert Aar i Marts Maaned afholder Foreningen Generalforsamling i Odense. Indtil 1887 havde ethvert Medlem Ret til at udøve direkte Stemmeret paa Generalforsamlingen, men da det førte til, at de nærmest omkring Odense værende Kredse, der havde let Adgang til at møde med et større Antal Medlemmer end de fjærnere liggende Kredse, fik den overvejende Indflydelse paa Generalforsamlingens Beslutninger, vedtoges i 1887 følgende Bestemmelse:

»Generalforsamlingen bestaar af Hovedbestyrelsen og Delegerede, der ved almindelig Stemmeferhed vælges forud af Kredsen samtlige Medlemmer, saaledes at en Kreds vælger en Delegeret for hver 10 Medlemmer, Kredsen tæller, dog ikke ud over 5 Delegerede. Generalforsamlingen staaer for øvrigt aaben for alle Foreningens Medlemmer«.

Paa den aarlige Generalforsamling fremlægges:

- a) Foreningens Aarsregnskab for det forløbne Aar.
- b) Oversigt over Virksomheden i det forløbne Aar.
- c) Forslag til Virksomhedsplan i det løbende Aar.

Endvidere foretages:

- d) Valg af Bestyrelsesmedlemmer og
- e) Valg af Revisorer.

Endnu findes der et Led i Odense Amtsskytteforenings Organisation, nemlig Hovedbestyrelsen, der bestaar af Foreningens Forretningsudvalg og samtlige Kredsforstandere. Denne Hovedbestyrelse, der sammentræder, naar Forretningsudvalget ønsker at benytte dens Raad og Medvirkning, eller naar 10 Kredsforstandere derom sender skriftlig Begjæring til Foreningens Formand, danner et Mellemlid med besluttende Myndighed i visse Øjemed mellem Forretningsudvalget og Generalforsamlingen. Hovedbestyrelsen har kun faa Gange været kaldt sammen i de 25 Aar, Foreningen har bestaaet, men i et kritisk Øjeblik, nemlig under Riffelbevægelsen, skyldtes det nærmest dette fortrinlige Led i Foreningens Organisation, at Foreningen ikke sprængtes lige som forskellige andre Foreninger. Var der under de nævnte Forhold bleven indvarslet til en Generalforsamling med offentlig Diskussion og efterfølgende Polemik i Bladene; ja, da indestaar ingen for, at ikke ogsaa Odense Amtsskytteforening var bleven opløst. Sprængstoffet var til Stede, men det gode Forhold, der var mellem Foreningens Formand og Kredsforstanderne, bidrog til, at man kunde drøfte Sagen med nogenlunde tilbørlig Ro og ved at føre Forhandlingerne i fuldstændig Fortrolighed, slippe vel ud af Brændingen, skjønt de Medlemmer, der deltog i de Møder,

som Hovedbestyrelsen den Gang afholdt, vil næppe nogensinde glemme de bevægede Forhandlinger, som der foregik bag lukkede Døre.

Odense Amtsskytteforening, der nu kan glæde sig ved at staa som den talrigste Amtsskytteforening i hele Danmark, har selvfølgelig ogsaa haft adskillige Vanskeligheder at overvinde i de forløbne 25 Aar. Paa sine Steder har den mødt Lunkenhed og Ligegyldighed og enkelte Steder endog ligefrem Modstand, navnlig fra Godsejernes Side, der altid har stillet sig mærkværdig kølige over for Skyttesagen. Et interessant Exempel skal her anføres:

I Slutningen af Halvfjerdserne besluttede Foreningens daværende Formand, Herredsfoged Aug. Jørgensen, at agitere for Skyttesagen i det vestlige Fyn, navnlig i Wedellsborg Birk samt Vends Herred, og formaaede i den Anledning 2 af sine Kolleger i Forretningsudvalget: Kaptejn Claudius Madsen og Folkethingsmand Kl. Berntsen til at deltage i et Møde i Nørre-Aaby. De tilstedeværende hørte Forhandlingerne med Opmærksomhed, og ved Mødets Slutning udtalte Pastor Nyborg fra Gamborg sin Tak til Foredragsholderne, men tilføjede, at selv om disse Mænd talte med Engletunger, nyttede det alt sammen intet, thi der hvilede som en Fortryllelse over hele Egnen, og saa længe den ikke var hævet, vilde ingen Skytteforening blive stiftet i den Egn. Vi ved alle, tilføjede Pastoren, at Exellencen, Grev Carl Wedell til Wedellsborg, ikke holder af disse Foreninger, og Fæsterne her under Grevskabel vil ikke gjøre ham imod. Jeg opfordrer derfor d'Hrr, Medlemmer af Forretningsudvalget til først at vinde Grev Wedell for Sagen, saa gaar det øvrige af sig selv bagefter; men, tilføjede den nidkjære Præst, »man skal smede mens Jærnet er varmt«, og jeg tilbyder min Befordring med Kusk, gode Heste og lukket Vogn, hvis d'Hrr. endnu i Dag i dette Øjeblik vil kjøre til Wedellsborg. Forsamlingens livlige Tilslutning til Pastor Nyborgs Ord blev en yderlig Opfordring for os til at efterkomme Opfordringen, og vi rullede samme Eftermiddag af

Sted i Præstens Vogn den hartad. 2 Mile lange Vej til Wedelsborg, hvortil vi naaede lige i Aftenskumringen. Ved Hovedindgangen modtoges vi af en Tjener, hvem Herredsfogden bad at melde os for Exellencen med Anmodning om Avdiens. Det varede syv lange og syv brede, men endelig kom Tjeneren tilbage og bad os følge med til Grevens Værelse. Vi slap lige inden for Døren, da Exellencen stod opstillet et Par Alen fra Døren med Blikket skarpt mønstrende rettet mod de indtrædende og begge Hænderne dybt nede i Jakkelommerne. Der var endnu ikke tændt Lys, skjønt det allerede var Aften, og det var umuligt at se andre Mennesker end Greven i den store Stue.

Herredsfogden præsenterede os, men det var øjensynligt, at vor Nærværelse mildest talt var Exellencen komplet ligegyldig.

Her forefaldt omtrent følgende Samtale:

Herredsfogden: Vi kommer som Udsendinge fra Odense Amtsskytteforening for at bede Exellencen om Tilladelse til, at der oprettes Skytteforeninger omkring i Sognene under Wedelsborg Gods. Ved et Møde, som vi i Dag har afholdt her paa Egnen om den Sag, fik vi det Indtryk af Befolkningen, at den nødig vilde gjøre Exellencen imod, og i det vi paaskjønner og glæder os over det smukke Forhold, der hersker mellem Exellencen og Godsets Bønder, et Forhold som vi nødigst af alt vil forstyrre, beder vi Exellencen om Tilladelse til at maatte berolige Fæsterne med, at Deres Excellence velvilligst har samtykket i, at der oprettes Skytteforeninger her paa Godset.

Greven: Nej, den Sag kan jeg sgu ikke lide!

Herredsfogden: Jeg beder Deres Excellence være forvisset om, at den er af Vigtighed for Hæren, for Ungdommen og dermed for Fædrelandet!

Greven: Ja, men man resikerer, at der uddannes for mange Krybskytter, og den Slags Folk har vi s'gu nok af iforvejen.

Herredsfogden: Det er umuligt, Hr. Greve! Vaabnene

opbevares hos Kredsforstanderne og tør kun udleveres under Øvelserne nogle Timer hver Søndag!

Greven: Ja, naar de unge Karle først faar lært at skyde, saa faar de s'gu nok fat i nogle Geværer. — Nej, den Sag synes jeg ikke om! —

Med disse Ord gjorde Greven en Bevægelse, der vistnok skulde betyde, at han for sit Vedkommende ønskede Avdiensen hævet, men Herredsfogden havde gjemt sin bedste Trumf til sidst, og han fandt, at det nu var paa Tide at spille den ud.

Herredsfogden: Deres Exellence! maa jeg endnu faa Lov til at sige, at der foruden, hvad jeg hidtil har anført, endnu for mig er en særegen Grund til, at jeg ofrer Tid og Kræfter for Skyttesagen. Det er mig nemlig bekendt, at den Sag ligger min Konge varmt paa Hjærte. For kort Tid siden har Hans Majestæt benaadet nogle Mænd med Ridderkorset, for at tilkjendegive sin Tilfredshed med disse Mænds Arbejde i Skyttesagens Tjeneste, og da jeg forleden overværede Overbestyrelsens Generalforsamling i Kjøbenhavn, modtog vi en venlig Hilsen fra H. M. Kongen, der ved sin Adjutant lod melde, at det særlig havde glædet Hans Majestæt at lægge Mærke til en Indberetning fra Generalinspektøren for Fodfolket, hvori det var fremhævet, at de Afdelinger, der rekruteredes fra Skytteforeningerne, var de bedste i Skydning og Gymnastik. Deres Excellence bedes derfor undskylde, at vi har tilladt os at anbefale en Sag, der har Hans Majestæt Kongens fulde Sympati.

Greven: Gud bevare mig! hvad min Konge vil, det vil jeg ogsaa. Værsaagod, kom og sid ned! Jeg vidste jo ikke, at Kongen interesserede sig for Skyttesagen, for der kommer jo saa meget nyt frem i vore Dage!

Tænd Lys! raabte Greven pludselig med hævet Stemme, og nu opdagede vi først, at der var flere skjulte Tilhørere. En Dame kom frem bag et stort Skærmbærd, en Dame og en Herre, der hidtil havde holdt sig skjult bag et Gardin i den store Vinduesfordybning, kom nu ogsaa frem for Lysene, som i et nu skinnede fra Bordet.

Kom endelig og tag Plads! gjentog Greven med venlig Stemme til os. »Naa, saa! Kongen synes godt om Skyttesagen!

Fra nu, af var Grev Wedell saa mild som en nyslaaet Toskilling. Han lod skænke for os af sin bedste Vin, og vi tog Afsked med Excellencen i Bevidstheden om at have erobret en ny Ven for Skyttesagen, og dermed hævet den Fortryllelse, som man paastod, der hvilede over Grevskabets Bønder; men førend vi forlod Wedellsborg, foreslog Kaptejn Cl. Madsen, at vi skulde gjøre Hr. Godsforvalter, Justitsraad Ewertz vor Opvarnting, da man antog, at han havde en høj Stjerne hos den daværende Godsbesidder. Af denne lille »franske Visit« fik vi imidlertid intet videre Udbytte. Godsforvalteren var en ivrig Højremand, og aldrig saa snart hørte han Navnet Klaus Berntsen nævne, før han strax med et for ham ejendommeligt Tonefald udrød: Naa, saa det er ham, der raaber saa højt i Rigsdagen! Nu var Spillet, gaaende og vi maatte opgive ethvert Haab om at vinde den paa det Tidspunkt saa mægtige Godsforvalter for vor Sag, og der blev heller ikke i den gamle Greves og Justitsraad Ewertz' Regeringstid oprettet en eneste Skyttekreds paa Grevskabet. Det var først efter, at den nuværende Ejer havde taget Grevskabet Wedellsborg i sin Besiddelse, at Skyttesagen kunde trives paa Godset.

Men ogsaa fra andre Sider har der optaarnet sig Vanskeligheder for Skyttesagen, og navnlig har de politiske Brydninger gentagne Gange været nær ved at forstyrre Sammenholdet i Odense Amusskytteforening. Ved Generalforsamlingen den 19. April 1873 valgtes jeg til Medlem af Forretningsudvalget, efter at jeg lige fra Foreningens Stiftelse 1866 havde taget Del i Skyttesagen først som Delingsfører og senere som Kredsforstander for Højby Kreds. I Begyndelsen gav mit Valg heller ikke Anledning til Vanskeligheder, men i Foraaret 1875, da Spørgsmaalet om Kjøbenhavns Befæstning var begyndt at blive brændende, og navnlig da der om den Sag

kom til at cirkulere 2 Adresser i Fyn: en til Fordel for Kjøbenhavns Befæstning og en (den saakaldte fynske Adresse), der gik i en anden Retning, gjorde Kaptejn Klüver det til en Betingelse for sin fremtidige Ledelse af Odense Amtsskytteforening, at jeg traadte ud af Forretningsudvalget, da han ikke kunde arbejde i Skyttesagen med en Mand, der modsatte sig Kjøbenhavns Befæstning, og da navnlig ikke, efter at det var blevet bekjendt, at jeg var blandt de Mænd, der havde forfattet »den fynske Adresse«. Ved Generalforsamlingen den 14. April 1875 paaviste jeg, at jeg ingensinde havde hørt til dem, der vilde forvandle Odense Amtsskytteforening til en partipolitisk Forening, men tværtimod ønskede, at den maatte være i Stand til at rumme fædrelandssindede Mænd uanset deres Opfattelse af Dagens politiske Spørgsmaal. Det var mig personligt ikke om at gøre at være Medlem af Forretningsudvalget, men her var nu Spørgsmaal om, hvorvidt man maatte være Medlem af en nevtral Forenings Bestyrelse, naar man ikke delte sine Kollegers politiske Opfattelse, og lige saa lidt, som jeg havde stillet Krav om, at Kaptejn Klüver skulde udtræde, fordi Kaptejnen var en Tilhænger af Forslaget om Kjøbenhavns Befæstning, lige saa lidt vilde jeg finde mig i, at man fordrede min Udtrædelse, fordi jeg havde en modsat Anskuelse, aller mindst da jeg som aktiv Politiker var kaldet til paa andet Sted at tage Standpunkt i den Sag. Ordskiftet paa Generalforsamlingen endte med, at Kaptejn Klüver, Herredsfoged Aug. Jørgensen. Oberst Waupel og Kl. Berntsen alle nedlagde deres Hverv som Medlem af Foretningsudvalget, og Formanden Aug. Jørgensen forlod endog Generalforsamlingen, inden Dagsordenen endnu var udtømt. Under denne kaotiske Tiltand konstituerede Generalforsamlingen sig imidlertid paany samt gjenvalgte Oberst Waupell og Kl. Berntsen og valgte Gaardejer N. Hansen, Hundslev, og P. Nielsen, Aasum, til Medlemmer af Forretningsudvalget med Ret til at supplere sig med et militært Medlem og til at vælge en ny Formand for Foreningen. Ligeledes overlod Generalforsamlingen til det

nydannede Forretningsudvalg at vedtage Virksomhedsplanen for Aaret 1875 og bestemme Ammunitionsforbruget for det nævnte Aar.

Udrustet med denne diktatoriske Myndighed henvendte jeg mig i Forening med N. Hansen og P. Nielsen strax efter Generalforsamlingens Slutning til Hr. Oberst Waupel med indtrængende Anmodning til ham om under de forhaandenværende vanskelige Forhold at tage Foreningens Ledelse i sin Haand, i det man samtidig overlod ham at supplere Forretningsudvalget med et militært Medlem. Obersten, der nærrede varm Interesse for Skyttesagen, var betænkelig ved de politiske Modsætninger, der var kommen til Orde paa Generalforsamlingen, og frygtede en Spaltning i Foreningen; men da jeg forsikrede ham, at Venstre lige saa lidt nu som før skulde forsøge paa at gjøre Amtsskytteforeningen til en politisk Forening, og Hr. P. Nielsen, der var Højremand, udtalte, at Højre i enhver Henseende vilde føle sig tryk, naar Obersten stod i Spidsen for Foreningen, gav Oberst Waupel efter og lod sig vælge til Foreningens Formand, og hans Adjutant, Premierløjtnant Echeroth, valgtes til Medlem af Forretningsudvalget.

Endnu samme Aften kunde de fynske Aviser meddele, at Odense Amtsskytteforening havde valgt Oberst Waupel til Formand, og Sagen gik nu atter sin rolige Gang. I 1877, da Oberst Waupel blev forflyttet fra Odense, genvalgtes Herredsfoged Aug. Jørgensen ved en den 23. Juni afholdt Generalforsamling enstemmigt til Foreningens Formand, hvilken Stilling han uafbrudt beklædte indtil Foraaret 1884, men saa kom der atter en Kurre paa Traaden. Paa en den 24. Marts afholdt Generalforsamling bebrejdede man nemlig Herredsfoged Aug. Jørgensen, at han havde nægtet Tilladelse til Afholdelse af en Skyttefest i Kappendrup paa Grund af, at Indbyderne havde indbudt Højskoleforstander Jens Lund som Hovedtaler.

Herredsfogden oplyste, at nogle Mænd i Nordfyn en Dag var kommen til ham for at udbede sig hans Tilladelse til, at

der blev afholdt en Skyttefest ved Kappendrup, og hertil havde han svaret, at der var ikke noget til Hinder derfor, naar de vilde drage Omsorg for, at Festen ikke fik en politisk Karakter. Indbyderne forsikrede, at de nærede samme Ønske, og til Tegn paa, at de ikke vilde give Festen Karakteren af en politisk Fest, kunde de meddele, at hverken Kredsens Folkethingsmand, Hr. Højmark, eller Folkethingsmand Kl. Berntsen, der boede i Nærheden, vilde blive indbudt; men til Trods for denne Forsikring, saa Herredsfogden Dagen efter i Aviserne, at Hr. Højskoleforstander Jens Lund, Vejstrup, stod nævnt som Hovedtaler ved Festen. Da Formanden herefter maatte antage, at Indbyderne vilde have ham lidt til bedste, havde han strax nedlagt Forbud mod Festens Afholdelse. Herredsfogden erklærede, at han ikke nærede personlig Uvilje mod Højskoleforstander Lund, hvem han ansaa for en hæderlig Mand; men Jens Lund indtog paa det Tidspunkt en saa fremskudt politisk Stilling, at Festens Karakter med ham som Hovedtaler syntes givet. Redaktør Jørg. Petersen, Gaardejer Lohmann m. fl. angreb stærkt Herredsfogdens Forbud mod den paatænkte Fest, medens Kl. Berntsen m. fl. advarede mod at hindre Formandens Gjenvalg af den Grund, da Festkomiteens Adfærd var utilbørlig. Herredsfoged Aug. Jørgensen forlod Generalforsamlingen med den Erklæring, at hvis der kom Højremænd, som optraadte paa lignende Maade over for ham, vilde han handle akkurat ligedan.

Ved den derefter foretagne skriftlige Afstemning over Valget af 4 Medlemmer til Forretningsudvalget faldt Stemmerne saaledes:

Kaptejn Claudius Madsen 70 St. (Genvalg).

Folkethingsmand Kl. Berntsen 66 St. (Genvalg).

Kaptejn Thomsen 56 St.

Herredsfoged Aug. Jørgensen 42 St. (Genvalg).

Efter de valgte havde Lærer A. Klinkby, Dalby, 40 St. Da Hr. Aug. Jørgensen erfarede, at han var genvalgt med

kun 2 Stemmers Overtal, nægtede han at modtage Valget og fratraadte for anden Gang som Foreningens Formand.

Da Foreningen saaledes pludselig stod uden Formand, og det paa Grund af den travle Sædtid ikke var forsvarligt at indkalde til en ny Generalforsamling, sammenkaldte Hr. Kaptejn Claudius Madsen som Forretningsudvalgets ældste Medlem sine Kolleger til et Bestyrelsesmøde, der afholdtes i Odense den 7. April 1884, og ved dette valgtes Folkethingsmand Kl. Berntsen enstemmigt til Foreningens Formand, hvilken Stilling han siden har beklædt.

Odense Amtsskytteforening talte den Gang kun 34 Kredse med 1000 yngre Skytter, 228 ældre Skytter og 638 bidragydende Medlemmer, i alt 1866 Medlemmer. Den ny Formand foretog i de følgende Aar Rundrejser omkring i Amtet og holdt en Række Foredrag om Skyttesagen i de Sogne, hvor Sagen enten var sygnet hen eller hvor den ikke nogensinde tidligere var rejst. Resultatet af denne Tourné blev, at i Løbet af de følgende 6 Aar voxede Foreningens Medlemsantal til 3985 fordelt i 84 Kredse, nemlig 2588 yngre Skytter, 533 ældre Skytter og 864 bidragydende Medlemmer.

I 1885 blev Foreningens Sammenhold imidlertid sat paa en haard Prøve, som Foreningen heldigvis bestod, takket være den varme Interesse for Sagen, der navnlig fra Hovedbestyrelsens Side blev lagt for Dagen, samt den store Hensynsfuldhed og Takt, hvormed Stiftamtmand Heltzen optraadte over for Odense Amtsskytteforening.

Blandt de mange provisoriske Love, som Ministeriet Estrup udstedte i 1885, fandtes det bekjendte Riffelprovisorium af 5. Maj, hvorved Ministeriet forbød Anskaffelse og Brug af Rifler uden Overøvrighedens Samtykke. Skytteforeningerne kom som Følge heraf til at sortere umiddelbart under Amtmændene. Mange af Skyttesagens Venner betragtede det som en Fornærmelse mod Skytteforeningerne, at de uden videre blev sat under Øvrighedens Kontrol og sat i Klasse med Foreninger, der husede oprørske Tendenser, og flere Steder i

Landet ansaa man det ligefrem for en Ydmygelse at bede om Amtmandens Tilladelse til at fortsætte en hidtil af Staten støttet og anerkjendt Virksomhed, ja, det blev endog offentlig udtalt, at det var under Skytternes Værdighed at gaa til Skydeøvelserne, naar dette kun maatte ske i Kraft af Amtmændenes Naade.

For at komme til Klarhed over, hvorvidt Skytteforeningerne virkelig blev berørt af den provisoriske Riffellov, sendte Formanden for Odense Amtsskytteforening strax en skriftlig Forespørgsel til Fyns Stiftamt om, hvorvidt Amtet forment, at den provisoriske Lov af 5. Maj 1885 skulde betragtes som en Hindring for Amtsskytteforeningens fortsatte Virksomhed og modtog herpaa følgende Svar:

»Endskjønt Odense Amtsskytteforenings Love efter min Formening maatte ønskes dels at tilsikre den ærede Bestyrelse stærkere Midier i Henseende til dens af mig forudsatte Ansvar for, hvad der kunde foregaa i Kredsene, dels at indeholde en Bestemmelse om, at Medlemmer ikke tillige kunne deltage i den Slags Foreninger, den foreløbige Lov af 5. Maj d. A. i alt Fald nærmest har for Øje, kan jeg dog ikke i denne min individuelle Anskuelse, der vil blive forebragt Justitsministeriet som Henstilling om igjennem Skytteforeningens Overbestyrelse i Kjøbenhavn at virke for ensartede Regler over hele Landet se Grund til at besvare Forespørgslen af 7. ds. anderledes end med Opfordring til Amtets Skytteforening til at forsætte sin til Støtte for Uddannelse til Hæren sigtende og tildels af Officerer ledede Virksomhed. I alt Fald skal jeg ikke for Tiden søge at fremsætte noget til denne Opfordring knyttet Ønske.

Fyns Stiftamt, den 9. Maj 1885.

Heltzen.

Senere blev der imidlertid efter Ministeriets nærmere Instrux forlangt Garanti for, at intet Medlem af Skytte-

foreningen maatte være Medlem af en Riffelforening, lige som det stilledes i Udsigt, at hver enkelt Skyttekreds skulde underkastes særlig Kontrol.

I Anledning heraf afholdt Hovedbestyrelsen et talrigt besøgt Møde paa Hotel »St. Knud« i Odense, hvor Spørgsmaalet om Riffelbevægelsen og Skytteforeningens Stilling dertil blev gjort til Genstand for en indgaaende Drøftelse.

Formanden tog bestemt Afstand fra Riffelbevægelsen, der kun skyldtes en øjeblikkelig Opbrusning og oplyste, at han havde henvendt sig til Folkethingsmand Berg, der den Gang stod som Oppositionens egentlige Leder, og forespurgt om hans Stilling til Riffelsagen. Berg havde da svaret, at han intet ventede sig af den Sag, hvorfor han indstændigt havde advaret sine politiske Meningsfæller i Svendborg Amt mod at stille sig i Spidsen for Riffelbevægelsen.

Hovedbestyrelsen for Odense Amtsskytteforening enedes derfor om udelukkende at holde sig Skyttesagens oprindelige Maal for Øje og holde sig som Forening fuldstændig klar af Riffelbevægelsen. Hvorvidt noget enkelt Medlem sluttede sig til Riffelforeningerne blev det ikke Bestyrelsens Sag at undersøge. Maalet maatte være at holde Skyttesagen som saadan fri for Indblanding i Øjeblikkets politiske Stridigheder, lige som alle var enige om i enhver Henseende at staa Last og Brast med hinanden, hvorfor man maatte kræve, at Odense Amtsskytteforening betragtedes som en Enhed. Enten vilde hele Foreningen midlertidig indstille sin Virksomhed eller stilles saaledes, at ikke hver enkelt Kreds, men Forretningsudvalget paa samtlige Kredses Vegne forhandlede med Amtet om de Spørgsmaal, der muligen kunde opstaa. Som Følge heraf tilskrev Foreningens Formand og Næstformand Fyns Stiftamt saaledes:

»I Henhold til de fra det høje Stiftamt modtagne Skrivelser angaaende Foreningens fremtidige Virksomhed i Henseende til Øvelser i Skydning, tillader vi os at meddele, at

Forretningsudvalget efter derom at have forhandlet med Foreningens Kredsforstandere, paatager sig det moralske Ansvar for, at Foreningen vil fortsætte sin Virksomhed udelukkende i Overensstemmelse med dens hidtidige Program.

I Tillid til den Velvilje, som Stiftamtet hidtil har vist Forretningsudvalget, forvente vi, at denne Erklæring vil være fyldestgørende«.

Odense, den 2. Juni 1885.

Kl. Berntsen.

Formand.

Kryssing.

Næstformand.

Allerede Dagen efter indløb følgende velvillige Svar:

»I den paa given Anledning meddelte Erklæring fra d'Hrr., hvorefter Odense Amtsskytteforening overensstemmende med mit Ønske har overtaget det moralske Ansvar for Foreningens Ledelse i udelukkende Samklang med dens hidtidige Program, ser Stiftamtet den fuldstændigste og heldigste Betyggelse mod Misbrug af Foreningens af Staten understøttede Virksomhed, til hvis Fortsættelse som hidtil jeg derfor herved gjentager min Opfordring i den Forventning, at Foreningen vedblivende kan betragtes som en Enhed«.

Fyns Stiftamt, den 3. Juni 1885.

Heltzen.

Hermed var den Sag i Orden, og man mærkede siden efter intet til Riffelprovisoriets Virkninger, i det Foreningen uhindret anskaffede Vaaben og forsatte sin Virksomhed i alle Maader som hidtil, uden at Stiftamtet lagde den saa meget som et Halmstraa i Vejen derfor.

Endnu skal jeg omtale en Modstand, som Foreningen ligeledes heldigt overvandt. I Aaret 1886—87 oprettedes der et stort Antal ny Skyttekredse i Assenseggen. Dette gav Anledning til, at det paa en Generalforsamling blev besluttet at afholde en Skytte- og Gymnastikfest ved Assens den 9. Oktober 1887. Foreningens Formand tog i den Anledning til Assens for at ordne det videre fornødne til Festens Afholdelse og mødte saa vel fra Byraadets som fra Borgernes Side den største Velvilje. Derimod lagde Byens daværende Politimester, Hr. Justitsraad Lindberg, forskellige Hindringer i Vejen og viste en Uvilje, der heldigvis hidtil har været enestaaende. Hr. Justitsraad Lindberg var af den gamle Skole, og en Minister har en Gang sagt om ham, at »han var givet Assens for at tugte Assens«. En saadan ny Bevægelse som Skyttesagen fandt han det maaske derfor rettest at kvæle i Fødselen. Da Festen skulde afholdes en Søndag, og Byens Borgere i den Anledning vilde give Assens By et festligt Præg samt betale Regimentsmusikken i Odense for at spille for Skytterne, fandt Politimester Lindberg Dagen før Festen paa det Krigspuds at forbyde Skytterne at marschere gennem Byen under Musik og Faner om Søndagen. Som Foreningens Formand søgte jeg at gjøre ham det klart, at et saadant Forbud stred ikke blot mod Helligdagslovens Bestemmelser, der hjemlede Skytteforeningerne en særlig Ret, men tillige mod en i et lignende Tilfælde afsagt Højesteretsdom. Det nyttede imidlertid ikke, Politimesteren blev ved sit. Næste Morgen ændrede han dog sit Forbud derhen, at man ikke maatte marschere ad de i Programmet nævnte Gader, men gaa den lige Vej fra Skydepladsen til Festpladsen, dog kun paa de Vilkaar, at Marschen gennem Byen var tilendebragt inden Kl. 2. Uagtet Politimesterens første Fuldmægtig og flere af Byraadets Medlemmer vare Medlemmer af Festkomiteen, blev Justitsraad Lindberg ved at fastholde sit Paabud om, at kun paa de af ham betegnede Steder maatte Festtoget passere. Da jeg heri saa en

Krænkelse af Skytteforeningens lovhjemlede Rettigheder, gav jeg Ordre til at lade Skytterne marschere under Musik og Faner ad de i Festprogrammet betegnede Gader til Festpladsen; men faa Dage efter anlagde Hr. Politimester Lindberg Sag imod mig dels for Overtrædelse af Helligdagsloven og dels af Assens Kjøbstads Politivedtægt, der indeholder en Bestemmelse om, at »Gevinstskydning« ikke kan afholdes uden Politimesterens Samtykke. Skytteforeningen havde nemlig ladet afholde en saakaldt »Pletskydning« hvor enhver Deltager, for at deltage i en saadan Skydning, betalte 25 Øre pr. Skud.

Da Justitsraad Lindberg selv var baade Anklager og Dommere, blev jeg selvfølgelig dømt, og Dommen lød paa ikke mindre end en Bøde af 150 Kr. For Overretten blev det oplyst, at Skydningen foregik uden for Assens Kjøbstads Enemærker, og at jeg som Følge heraf ikke havde overtraadt Assens Kjøbstads Politivedtægt, da den ikke gjaldt i det Sogn, hvor Skydningen fandt Sted; men Overretten fandt, at Assens Amtsraadskreds' Politivedtægt indeholdt en lignende Bestemmelse, hvorfor den nævnte Ret stadfæstede Lindbergs Dom, dog at Bøden nedsattes til 120 Kr.

Med Justitsministerens velvillige Samtykke erholdt jeg imidlertid kongelig Bevilling til at faa Sagen indanket for Højesteret, uagtet den mig idømte Bøde var under 200 Kr., og efter min Begæring blev Hr. Højesteretsadvokat Nellesmann beskikket til min Defensor. Jeg mødte selv for Højesteret, og efter at Defensor havde boldt et ypperligt Foredag til Forsvar for min Sag, tog jeg Ordet og holdt følgende Forsvarstale:

»Høje Dommere! Før end denne Sag indlades til Dom, maa det være mig som den tiltalte tilladt at fremsætte nogle Bemærkninger. Jeg skal fatte mig i størst mulig Korthed, da jeg, navnlig hvad Sagens juridiske Side angaar, i et og alt kan henholde mig til det dygtige Forsvar, som min beskikkede Defensor har ført for min Sag. Først vil jeg da henlede den

høje Rets Opmærksomhed paa, at Skyttesagen er en patriotisk Sag, ikke en Partisag, og lad mig tilføje: en af de smukkeste patriotiske Bevægelser, der er rejst i vort Land i den sidste Menneskealder. Denne Sag blev nemlig rejst, efter at Konge og Folk havde lidt det smertelige Tab af Sønderjylland, i det man indsaa, at skulde det danske Folk rejse sig igjen efter det store Nederlag i 1864, da maatte man ganske anderledes end tidligere tage sig af Ungdommens Opdragelse og tilvejebringe Vilkaarene for at udvikle en dygtig, brav og daadskraftig Ungdom. Et Led i denne Bevægelse er de danske Skytteforeninger, og for at medvirke til Opnaaelsen af dette Formaal har jeg nu i 23 Aar ofret Kræfter, Tid og Penge i Skyttesagens Tjeneste. I de 15—16 Aar jeg har været Medlem af Odense Amtsskytteforening, og i de 5—6 Aar, jeg har haft den Ære at være Foreningens Formand, har jeg sat en Glæde — lad mig sige — en Ære i at medvirke til, at denne Forening altid kunde holde sig sit Maal for Øje og ikke lade sig forstyrre af uvedkommende Ting. Jeg har med Glæde medvirket til, at der i den Landsdel, hvori jeg bor, kunde være mindst en Forening, hvor danske Mænd uden Hensyn til forskelligt Syn paa de politiske Forhold, kunde samles i Erkendelse af, at Fædrelandet er over os alle, og at der trods Adskillelse i politisk Henseende dog er noget, hvorom vi som Sønner af det samme Folk kan forenes. Odense Amtsskytteforening er derfor ogsaa, lige indtil den naaede Assens, altid mødt med Velvilje fra alle Sider ogsaa fra de forskjellige Avtoriteter, ja selv Krigsministeren viste ved den nævnte Skyttefest i Assens Foreningen den Velvilje at tilstille den 20 Telte af Hærens Beholdninger til Udlaan ved Festen.

Der næst tillader jeg mig at henlede den høje Rets Opmærksomhed paa, at Skytteforeningerne er frivillige Foreninger, hvor kun de indmelder sig, der frivilligt underkaster sig Foreningens Love og deltager i dens Øvelser, og da tilmed de fleste af disse Foreningers Medlemmer er unge Karle, der staar i

Tjeneste- eller Tyendeforhold, maa vi, hvad jeg beklager, benytte Folkekirkens Søn- og Helligdage til vore Øvelser og Fester; men det er saa langt fra, at Odense Amtsskytteforening eller jeg som Foreningens Formand nogensinde har haft til Hensigt at forstyrre Helligdagens Fred, at jeg tvært imod gentagne Gange har anmodet Kredsbestyrelserne om, at lægge deres Skydeøvelser saaledes, at der skydes Søndag Formiddag, naar der i vedkommende Sogn er Gudstjeneste om Eftermiddagen, og omvendt. Ja ved den nævnte Fest i Assens foranledigede jeg endog en Henvendelse til Stedets Præst om at holde Gudstjeneste om Formiddagen, for at en Del Skytter kunde faa Lejlighed til, hvis de ønskede det, at gaa i Kirke. Saa det er næsten Ironi, at jeg nu staar anklaget for Helligbrøde eller for Overtrædelse af Helligdagens Fred, da jeg maaske er den eneste Skytteforeningsformand der her i Landet, er optraadt, som jeg her har nævnt.

Da Skytteforeningerne altsaa er henvist til at benytte Søn- og Helligdage til deres Øvelser, har Lovgivningsmagten ogsaa været saa hensynsfuld over for disse Foreninger at hjemle dem en Ret, som ingen anden Forening har her i Landet, og denne vor lovlige Ret, er jeg overbevist om, vil den høje Ret ikke indskrænke end sige berøve os. Da den nugældende Lov af 7. April 1876 forelaa som Forslag for Rigsdagen, fandtes Slutningen af dens § 5 ikke i det oprindelige Forslag, men under Nr. 16 paa Ændringsforslagslisten stillede det om denne Sag nedsatte Udvalg enstemmigt følgende Ændring: »Dog skulde Øvelser, der filsigter Uddannelse til Fædrelandets Forsvar være undtagne fra dette Forbud, naar kun ikke Gudstjenesten derved forstyrres«. I Betænkningen (Tillæg B. til Rigsdagstidenden for 1875 staar der herom følgende: »Derimod maatte Udvalget ønske, at der i selve Loven gives Skytteforeningerne Adgang til at holde deres Øvelser om Søndagen, uden hvilken de vanskelig vil kunde fortsætte deres Virksomhed og stiller derfor Forslag herom under Nr. 16«. Dette Ændringsforslag motiverede

Ordføreren saaledes (Folkethingstidenden for 1875, Spalte 1776): »Der indstilles nemlig, at Øvelser, der tilsigter Uddannelse til Fædrelandets Forvar, skal være undtagne fra det Forbud, naar kun ikke Gudstjenesten derved forstyrres. Vi har nemlig ment, at disse Foreninger, som vi alle kjender, Skytteforeninger og Vaabenbrødreforeninger, men navnlig Skytteforeninger, der tilsigter at uddane Folk til Fædrelandets Forsvar, burde tillades netop til den Tid, som der her er Tale om iøvrigt skulde være forbudt, fordi mange af de Vedkommende ikke kunne deltage i dem til andre Tider, og at man derfor burde fremme dem ved at tillade dem afholdt paa den Tid, hvor de Vedkommende lettest kunne deltage i dem. Det er denne Hovedbetragtning, der har gjort, at vi indstille dette Ændringsforslag under Nr. 16«.

Heraf fremgaar det altsaa uomtvisteligt, at den samlede Lovgivningsmagt, i det baade Folkething, Landsting og Regering paa nævnte Motivering har vedtaget denne Ændring, der nu udgjør Slutningen af § 5 i Lov af 7. April 1876, har indrømmet Skytteforeningerne Ret til at benytte Søndagen til deres Øvelser. og denne vor lovlige Ret har jeg ikke villet indrømme Politimesteren i Assens Lov til at berøve os.

Det er i øvrigt saa langt fra Tilfældet, at jeg i nogen Maade har søgt Konflikt med Politimester Lindberg i Assens i denne Sag, at jeg tvært imod har gjort mere end maaske nogen anden vilde gjøre for at undgaa en saadan Konflikt. Da det paa en Generalforsamling var besluttet, at der skulde afholdes en Skyttefest ved Assens, blev det mig sagt, at jeg skulde være forsigtig med Politimester Lindberg, da han var noget vanskelig og ikke saa med Velvilje paa Skyttesagen. Jeg rejste derfor 3 Maaneder, før Festen skulde afholdes, til Assens, hvor jeg søgte Avdiens hos Politimesteren. Efter to Gange at have henvendt mig paa Politikammeret og efter at have ventet i tilbørlig Tid, lykkedes det mig omsider at faa Lejlighed til at forebringe Sagen for den høje Politimester og

udbede mig hans Samtykke til Festens Afholdelse; men jeg blev affærdiget paa en alt andet end høflig Maade med den Bemærkning, at jeg kunde indgive et skriftligt Program, saa skulde jeg senere faa Svar. Jeg sendte herefter gennem Kredsforstanderen for Assens Skyttekreds det fornødne skriftlige Program, men modtog imod Forventning aldrig noget skriftligt Svar og maattede derfor være berettiget til at slutte, at »den hellige Grav var vel forvaret«. For imidlertid at undgaa enhver Ubehagelighed med det stedlige Politi, formaaede jeg Politimesterens egen første Fuldmægtig samt 3 af Byraadets Medlemmer, der alle ere mine politiske Modstandere, til at træde ind i Festkomiteen, hvilket de alle vare saa elskværdige at indvilge i. Byraadet i Assens bevilgede med alle Stemmer mod en (Politimesterens) at yde et Bidrag til Byens Udsmykning og til Musik, men Politimesteren selv ydede derefter sit Bidrag til Festen ved Lørdagen forud at forbyde Skytterne at marschere gennem Byen ad den forud antydede Vej, hvilket Forbud han dog senere ændrede til, at man maatte gaa den lige Vej gennem Byen, naar man kunde være ude af Byen inden Kl. 2. Paa Grund af indtrædende Regnvej blev Marschen lidt forsinket. Jeg ved ikke, om Festtoget var naaet gennem Byen før Kl. 2, men Politimesteren, der har dømt mig for Overtrædelse af Helligdagsloven, ved det heller ikke. Der er ingen, som ved det, fordi ingen tænkte paa at se paa Uhret, ikke en Gang Politimesteren huskede det, mens Tid var. For en Sikkerheds Skyld gav jeg Ordre til, at Musiken ikke maatte spille paa Vejen omkring Kirken, da jeg tænkte mig Muligheden af, at Gudstjenesten kunde være begyndt, og der er da heller ikke, hverken fra Præst eller Menighed fremkommen Klage over nogen som helst Forstyrrelse af Gudstjenesten. Naar Politimesteren har forelagt Kort over Assens Kjøbstad og med en rød Streg betegnet de Gader, igennem hvilke Festtoget er passeret, formodentlig for at vise, at Skytterne har marscheret en længere Vej end strængt nødvendigt, saa skal jeg hertil bemærke, at en saadan

ogsaa har sin Betydning for de unge Mænd, der igennem Skytteforeningerne begynder deres Uddannelse til Fædrelandets Forsvar. Ved de daglige Søndagsøvelser i Kredsene, hvor der kun som Regel møder en 20 Mand, kan der kun øves Enkeltmands- og Tropsøvelser, men paa en saadan Festdag, hvor flere hundrede Skytter samles, maa man benytte Lejligheden til at give dem et Indblik i, hvorledes de har at forholde sig under Kommando, naar flere Kredse og Delinger optræde samlede. Derfor gælder det om, at en saadan Marsch bliver saa lang som mulig, og for at kunne foretage forskellige Svingninger, vælger man at drage omkring i Gaderne, i Stedet for at følge den lige Vej. At en saadan Marsch af en Skytteforening, selv om den foretages en Søndag under Musik og Faner, ikke er strafbar, har den høje Ret godkendt ved Højesteretsdom, der i et lignende Tilfælde er afsagt under 28. Januar 1884.

Naar jeg end videre er tiltalt for Overtrædelse af Politivedtægten, fordi der under Skydningen var etableret en Pletskydning, hvortil Adgangen stod aaben for enhver Deltager, der havde løst Adgangstegn til Festen, da kan jeg fuldt ud slutte mig til, hvad Defensor har hævdet, at det, der er forbudt i Politivedtægten, er kun, hvad der gaar ind under Begrebet Gøgl, hvorimod Meningen med en saadan Pletskydning som den, Skytteforeningerne plejer at etablere ved deres Præmieskydninger, er den, at der ogsaa ved en saadan Lejlighed kan gives ældre Mænd, der har været Soldater, Adgang til at prøve, om de endnu kan ramme Pletten, om de, hvis Fædrelandet kalder paa dem, endnu er i Stand til at haandtere deres Vaaben. Pletskydningen benyttes ogsaa af de unge Skytter, for at de der, førend de gør deres egentlige Skud, kan indskyde deres Geværer, kan erfare, hvorledes de af Hensyn til Vindforholdene skal holde Sigte.

Høje Dommere! Jeg har nu givet en kort Fremstilling af Sagens historiske Udvikling og fremhævet Betydningen af de Ting, hvorfor jeg staar anklaget her. Det er min Overbevisning, at Politimester Lindberg er den eneste Politimester

her i Landet, der vilde have rejst en saadan Anklage imod mig; ikke en Gang den Omstændighed, at hans egen Fuldmægtig er min Medskyldige, har kunnet hindre ham. Jeg er mig bevidst, at jeg har handlet i god Tro og i Overensstemmelse med den lovlige Ret, der er hjemlet de danske Skytteforeninger. Tager jeg fejl heri, vil det gjøre mig ondt, ikke saa meget for min egen Skyld, thi en Bøde kan jeg jo sagtens betale, men for Skyttesagen, som jeg trolig har ofret Kræfter, Tid og Penge i mange Aar, vil jeg meget beklage, om jeg ved min Optræden skal have foranlediget, at Landets Højesteret nu maa træffe en Afgjørelse, der indskrænker den Frihed, som de danske Skytteforeninger indtil dette Øjeblik uhindret har haft.

Jeg indanker trøstig Sagen for den høje Domstol og nærer fuld Tillid til, at jeg vil blive frikjendt, fordi jeg er overbevist om, at Højesteret af Hensyn til Skyttesagens Betydning for Fædrelandets Forsvar, ikke vil afsige en Dom, der i nogen Maade vil lægge Hindringer i Vejen for Skyttesagens fremtidige og fortsatte Udvikling«.

* * *

Den af Højesteret afsagte Dom blev en fuldstændig Frifindelse. Højesteretsdommen lød saaledes:

»Ved kongeligt Reskript af 19. Novbr. f. A. er Højesteret bemyndiget til at tage denne Sag under Paakjendelse, uanset at dens Gjenstand maatte befindes ikke at udgjøre summa appellabis.

Naar henses til, at den i den indankede Dom omhandlede Pletskydning maatte betragtes som en Del af de Øvelser, sigtende til Uddannelse til Fædrelandets Forsvar, som Amtsskytteforeningen afholdt, uden at det kunde forandre dens Karakter, at ogsaa andre end Foreningens Medlemmer havde faaet Adgang til at deltage i Skydningen, findes der at mangle tilstrækkelig Føje til at anse den i den paaberaabte Politivedtægts § 45 indeholdte Forskrift om, at ingen uden Politiets

Tilladelse maa offentlig afholde Gevinstskydning, anvendelig paa samme, i hvilken Henseende bemærkes, at Gevinstskydning i Paragrafen stilles sammen med Forlystelser og Præstationer, med hvilke den, der afholder dem, maa antages at have et ganske andet Formaal end det, Skytteforeningerne efter det foranførte havde med den paatalte Pletskydning. Ved dennes Afholdelse kan Tiltalte derfor ikke anses at have overtraadt Politivedtægtens ovennævnte Forskrift, og lige saa lidt kan han antages derved at have overtraadt enten § 5 eller § 7 i Lov om den offentlige Fred paa Folkekirkens Helligdage af 7. April 1876. Hvad derimod angaar den af Skytteforeningen foretagne med Musik ledsagede Marsch gennem Assens, findes denne, der gik fra Skydepladsen til en syd for Byen liggende Gymnastikplads og en derværende Festplads, efter de foreliggende Oplysninger i dens Helhed at maatte betragtes som en Bestanddel af Foreningens til Uddannelse til Fædrelandets Forsvar sigtende Øvelser, uanset at Marehen foretoges ad en Omvej gennem Byen; og da nu Gudstjenesten ikke ved Marschen er bleven forstyrret -- hvorhos bemærkes, at Musikken hørte op paa Gadestrækningen i Nærheden af Kirken -- vil der i Medfør af ovennævnte Lovs § 5, 2. Led, ogsaa under denne Del af Sagen være at tillægge tiltalte Frifindelse.

Sagens Omkostninger bliver at udrede af det offentlige.

Thi kjendes for Ret:

Kl. Berntsen bør for det offentliges Tiltale i denne Sag fri at være. Sagens Omkostninger, derunder de ved Landsover-, samt Hof- og Stadsrettens Dom fastsatte Salærer og i Salarium for Højesteret til Overretssagfører Dietrichson og Advokat Nellemann 40 Kr. til hver, udredes af det offentlige.

Har Odense Amtsskytteforening saaledes i de forløbne 25 Aar haft Vanskeligheder at overvinde, så har Foreningen paa den anden Side til Gengæld mødt stor Velvilje og Sympati saa vel hos Befolkningen som af forskjellige Institutioner samt hos civile og militære Myndigheder. Saaledes har Odense Garnison, af hvis Officerer altid en eller to har haft Sæde i Forretningsudvalget, saa længe Foreningen har bestaaet, altid vist stor Velvilje mod Odense Amtsskytteforening. Samtlige Byraad for Odense Amts Købstæder har flere Gange skænket Foreningen større Beløb til Præmier. En lignende Velvilje er flere Gange vist af »Fyns Stifts Sparekasse« og andre Pengeinstituter. Odense og Assens Amtsraad har paa Foránledning af Stiftamtmand Heltzen begge en Gang for alle givet samtlige Sogneraad i de to Amter Tilladelse til at yde Bidrag til Gymnastikens Frømme i Kommunerne uden forud at indhente vedkommende Amtsraads Approbation. Derfor kunde Odense Amtsskytteforening i Aar fejre sit 25 Aars Jubilæum med en Folkefest, der fandt Tilslutning blandt Høje og Lave, Civile og Militære, Borgere og Bønder. Endnu skal jeg anføre, at Kvinderne over alt i Amtet i de forløbne 25 Aar har hørt til Foreningens trofaste Støtter. Alle de Faner, der vajer over Foreningens 84 Kredse, ere skænkede af Kvinder, og naar der hvert Aar holdes Præmieskydninger og Gymnastik-Præstationer omkring i Kredsene, har vedkommende Egns Kvinder som Regel altid skænket de udsatte Præmier. Men det, der har givet Foreningen sin Styrke, er den Enighed og det gode Sammenhold, der som Regel har hersket i Odense Amtsskytteforening i de forløbne 25 Aar, uagtet Foreningen lige til denne Dag har Højre- og Venstremænd i sin Midte.

Foreningen har saaledes rolig udviklet sig i de forløbne 25 Aar, og omstaaende Oversigt viser det aarlige Medlemsantal saa vel som dens Indtægter og Udgifter.

Aar.	Antal.				Indtægt.		Udgl.t.		Kassebe- holdning.	
	Kredse.	Yngre Skytter.	Ældre Skytter.	Bidrag- gændeMed- lemmer.	Kr.	Ø.	Kr.	Ø.	Kr.	Ø.
1866	23	1626	173	2334	9208	39	9101	64	106	75
1867	30	1103	155	-	6292	18	6026	12	266	06
1868	27	907	121	--	6594	47	6049	62	544	85
1869	28	743	77	—	3258	14	3232	-	26	14
1870	26	609	39	705	2091	12	2012	68	78	44
1871	18	489	41	612	3082	20	2699	18	383	02
1872	17	496	30	580	3189	77	2546	91	642	86
1873	16	475	32	546	2655	41	2389	81	265	60
1874	15	461	21	466	1834	52	1283	81	550	71
1875	18	544	33	491	2664	82	2122	69	542	13
1876	17	560	27	289	1731	18	997	51	733	67
1877	17	604	29	324	2025	—	1074	99	950	01
1878	17	473	36	213	2347	74	2059	21	288	53
1879	18	661	94	443	3713	27	2850	04	863	23
1880	22	635	81	356	2689	38	1312	09	1377	29
1881	24	604	110	294	3011	91	1959	72	1052	19
1882	27	738	149	433	3670	66	3091	72	578	94
1883	34	1067	198	627	5874	25	5155	56	718	69
1884	34	1000	228	638	4491	78	3678	83	812	95
1885	46	1526	298	846	7141	72	6478	71	663	01
1886	47	1453	268	582	5020	73	3748	88	1271	85
1887	57	2038	348	797	7087	46	6418	44	669	02
1888	67	2237	397	791	9154	89	8701	66	453	23
1889	78	2381	491	809	10746	05	9416	29	1329	76
1890	84	2588	533	864	10303	34	8910	61	1392	73

Denne Fortegnelse viser, at Skytternes Antal betydelig er tiltaget i de forløbne 25 Aar, hvorimod de passive Medlemmers Tal har været i Aftagen.

Foreningen har afholdt 13 Amtspræmieskydninger og i 12 Aar forskellige Distriktspræmieskydninger. I 1869 deltog Odense Amissskytteforening i den store Skyttefest ved Horsens den 17. og 18. September. I de senere Aar har flere

Kredse udført Vinterskydning, og det er iøjnefaldende, hvor stor Indflydelse dette har haft paa Skudsikkerheden. Forrige Aar vedtoges det at udsætte Præmier for Flidsskydning.

For at fremme Gymnastikundervisningen vil Forretningsudvalget fremtidig lade Kredsene fremstille i Gymnastik hvert Foraar, saa snart de forskjellige Kursus i Gymnastik ere sluttede. Udfaldet af Præstationerne vil da danne Grundlaget saavel for Præmieuddelingen som for de Understøttelser, der fordeles mellem Kredsene til Gymnastikapparater.

Odense Amtsskytteforening har i de forløbne 25 Aar haft følgende:

a. Formænd.

Stiftamtmand Unsgaard, 1866—69.

Herredsfoged Aug. Jørgensen, 1870—75 og 1877—84.

Oberst Waupel, 1875—77.

Folkethingsmand Kl. Berntsen, 1884—91.

b. Næstformænd:

Oberst Zahlmann,

Kaptejn Kryssing,

— Thomsen,

Premierløjtnant Lomholt,

Kaptejn L. Lassen.

c. Bestyrelsesmedlemmer:

Kaptejn Klüver,

— Clausen,

— Toldberg,

— Claudius Madsen,

— Christiansen,

— Toussieng,

— Kryssing,

— Thomsen,

— Lassen,

Premierløjtnant Eckerth,

— Lomholt,

Pastor, Dr. L. Helveg, Odense,
 Cancelliraad Pagh, Bogense,
 Fuldmægtig A. Bjerre, Odense,
 Lærer A. Klinkby, Dalby,
 -- Frederiksen, Fangel,
 -- Jacobsen, Mullerød,
 Landbrugskandidat H. Appel, Dalum,
 Gaardejer H. P. Hansen, Bro,
 — P. Nielsen, Aasum,
 — Niels Hansen, Hundslev,
 -- Anders Hansen, Rolfsted,
 -- Peder Jensen, Lille Viby,
 — Niels Hansen, Baaring,
 — R. Christensen, Otterup,

a. Kasserer:

Løjtnant Erlandsen, Odense. 1866—91.

c. Bøsse-maker:

Olsen og Frederiksen, Odense.

*

*

*

I det jeg slutter dette lille historiske Tilbageblik over Skyttesagens Rejsning her i Landet og over Odense Amtsskytteforenings Udvikling i de forløbne 25 Aar, bringer jeg sluttelig en hjertelig Tak til alle, der har ydet Foreningen Støtte; navnlig takker jeg Foreningens trofaste Kredsforstandere og nidkære Delingsformænd for det store Offer af Tid og Kræfter, som de saa uegennyttigt har ydet Foreningen indtil denne Dag.

